

ተለዋዋጭ ካፒታል (Variable Capital)

ተለዋዋጭ ካፒታል የሚባለው ቡርጂዚው የሥራ ኃይል ለመግዛት የሚያወጣው የካፒታል ክፍል ወይም ቡርጂዚው ለወገዝአደሩ የሚከፍለው ምንጻ ነው ግለት ነው ። ይህን የካፒታል ክፍል ተለዋዋጭ የሚያሰኘውና ዓይነተኛም የሚያደርገው በምርት ከንዋኔ ውስጥ ባልተከፈለበት የወገዝአደሩ የሥራ ጊዜ በሚፈጠረው ተረፈ እሴት በመጠን የሚያደግ ወይም የሚለወጥ መሆኑ ነው ።

ይህም የሚሆንበት ዋናው ምክንያት በምርት እንቅስቃሴ ውስጥ ከራሱ እሴት በላይ ተረፈ እሴት መፍጠር የሚችለው የሰው የሥራ ኃይል ብቻ በመሆኑ ነው ። ወገዝአደሩ በሚያፈሰሰው የሥራ ኃይል ከሚፈጥረው አዲስ እሴት ውስጥ ከራሱ የሥራ ኃይል እሴት ጋር የሚመጣጠነው በምንጻ መልክ ሲከፈለው፣ ከራሱ የሥራ ኃይል እሴት በላይ የሆነው ተረፈ እሴት ግን በትርፍ መልክ ወደቡርጂዚው ኪስ የሚገባ ነው ። የሥራ ኃይል ከላይ እንደተጠቀሰው በምርት ከንዋኔ ወትት በምርት ግክፍወኛ መሣሪያዎች ውስጥ የተጠናቀረውን እሴት አዲስ ወደሚመረተው ሸቀጥ ግስተላለፍ ብቻ ሳይሆን ተጨማሪ እሴትም የሚፈጥር ሸቀጥ በመሆኑ በመጠን የሚለወጠው ካፒታል ለሥራ ኃይል መግዣ የወጣው የካፒታል ክፍል ብቻ ነው ።

ካፒታልን ለመጀመሪያ ጊዜ በጳጳሪና በተለዋዋጭ ክፍሉ የተመለከተው ካርል ግርክስ ሲሆን በዚህም ዓይነት አከፋፈል ተረፈ እሴት የሚፈጠረው በሁሉም የካፒታል ክፍሎች ላይሆን በተለዋዋጭ ካፒታል ብቻ መሆኑን በግላዮት በቡርጂዚውና በወገዝአደሩ መካከል በብዝበዛ ላይ የተመሠረተውን ግንኙነት በግልጽ አሳይቷል ።

(ተረፈ እሴትን ፣ ጳጳሪ ካፒታልን ይመለከቷል ።)

ተግልሎአዊነት (Mysticism)

ተግልሎ ከሚለው ታል የወጣ ሲሆን ትርጉሙ ተግዳሮ ግለት ነው ።

ተግልሎአዊነት በፍልስፍና አግባቡ ሃይ ግናታዊና ሐሳባዊ የሆነ ገጽረተ ዓለምና አስተሳሰብ ነው ። ይህ ፍልስፍና ከጥንታዊ የሃይማኖት ግንባራዎች ሥርዓተ አምልኮ የመጣ ነው ። የዚህ አስተሳሰብ ዓይነተኛ ባሕርይ ጸሎት በሚደረግበትና መሥዋዕት በሚቀርብበት ወትት ሰው ከእግዚአብሔር ወይም ከአንድ ከሁሉም በላይ ከሆነ ኃይል ጋር ሊገናኝ ይችላል የሚለው ሐሳብ ነው ። እንደ ኮንፌሺያንዝምና እንደ አፍላጠናዊነት የመሳሰሉት ጥንታዊ የሃይማኖት ፍልስፍና አስተምህሮች ተግልሎአዊነትን የሚያንጸባርቁ ናቸው ። ሰው ዓለምን ለመግለጽ በሚያደርገው መከራው አንድ ነጥብ ላይ ሲደርስ ምክትያዊ የዕውቀት ችሎታው ይገታል ። ከዚህ በኋላ ግን ስለዓለም ምንም ለማወቅ ስለማይችል፣ ግለትም ነገሮች ሁሉ ምሥጢር ስለሚሆኑበት ከምክትያዊ ዕውቀቱና ጥሪቱ ተገትቶ በመንፈስና በራዕይ ዲቡኩሉ ከሆነው ኃይል ጋር ለመገናኘት ይሞክራል የሚል አስተሳሰብ ነው ። ስለሆነም ከሃይማኖት ጋር የሚዛመድና የኢታዮቲካት ባሕርይ ያለው ነው ።

(ሃይማኖትን ፣ እምነትን ፣ ሐሳባዊነትን ፣ ኢታዮቲካትን ይመለከቷል ።)

ተምህርት (Scholasticism)

ተምህር ግለት በታል ፣ በጽሑፍ ግጥናት መተገል ግለት ሲሆን ተምህርትም ከዚህ የወጣ ነው ።

ተምህርት በመካከለኛው ዘመን ለሃይ ግናታዊ ገጽረተ ዓለም ንድፈሐሳባዊ መሠረት ለመስጠት ይጥር ለነበረው ሐሳባዊ ፍልስፍና የተሰጠ ስያሜ ነው ። ምንኛ ዓላማውም የአፍላጠንና የአርባጣጣሊስን ፍልስፍናዎች

ከሥነ መለኮት ጋር በማጣጣምና በማዋህድ ለሃይማኖት ምክትያዊ መሠረት መስጠት ነው። ሆኖም የሁለንታዊን ምንነት እስመልክቶ በእ ፍላጎትና በእርስጣጣሊስ መካከል የነበረው አለመግባባት በተምህርነትም ውስጥ በመንፀባ ረቁ መከፋፈልን አስከትሏል። ተምህርነት በሦስት ዘመናት የተከፈለ ሲሆን ከ9ኛው እስከ 13ኛው ምዕት ዓመት የነበረው ተምህርነት የመጀመሪያው ነበር። ይህም ዘመን በአዲሱ አፍ ላጠናዊነት የበላይነት ይመራ ነበር። ከ14ኛው እስከ 15ኛው ምዕት ዓመት ደግሞ የብሉይ ዘመን ሲሆን ይህም ዘመን በእርስጣጣሊሳ ውያን ክርስቲያናት ይመራ ነበር። ይህንን ግም ፍልስፍና የቀመረው ተግባር አኩዊናስ ነበር። ከ15ኛው እስከ 16ኛው ምዕት ዓመት የነበረው ዘመን ጌላ መጥ ተምህርነት ሲሆን በዚህም ወቅት ዋና ጉዳይ የነበረው በካቶ ሊክና በፐርቲስታንት ሥነ መለኮታውያን ይካሄድ የነበረው ክርክር ነው። በ19ኛው ምዕት ዓመት የነበረው አዲስ ተምህርነት ሲሆን የካቶሊክ ፍልስፍናን የተለያዩ አመ ለካከቶች (ተግዝምን፣ አውገስጢናሳዊነ ትን፣ ፍራንሲስካዊነትን ወዘተ...) ለማዋ ሀድ ጥረት የተደረገበት ነው። ፍልስፍናን ተጨባጭነት ከሌለው ከሥነ መለኮት ጋር ለማ ጣጣም የተደረገው ጥረት አውጠንጥኖትን፣ ጭቅጭቅን ወዘተ... ከማስከተሉ በቀር ሌላ ውጤት ሊያስገኝ ባለመቻሉ ተምህር ነት እያደር የቃላት ሰንጠቃ፣ ጭቅጭቅ፣ ንትርክ፣ ኢተግባራዊ ዕውቀት የሚል ትር ጉም እየያዘ መጥቷል።

(ንጽረተ ዓለምን፣ ሃይማኖትን፣ ተግዝምን ይመለከታል።)

ተምኔታዊ ሶሻሊዝም
(Utopian Socialism)

በተለያዩ ጊዜያት የወል ንብረትን አስ ረገዘነት፣ ለሁሉም የገብረተሰብ አባል የሥራና የምርት ውጤቶችን በእኩል የግ ከፋፈልን ግዴታ ያስተማሩ ነገር ግን መርህ ችቸው ምናባዊ ከመሆናቸው የተነሣ በተ ግባር ሊተረጎሙ ያልቻሉ አስተምህርቶችን የሚያጠቃልል የወል መጠሪያ ነው። ተም ኔታዊ ሶሻሊስቶች የግል ንብረትን በግው ገዛቸው፣ የመጪውን ገብረተሰብ አምሳላዊ ቅርፅ በመንደራቸው፣ የወል ንብረትን አስ

ረገዘነት በንድፈ ሐሳባዊ ግንዛቤ በመደገፋ ቸውና ሌላም ብዙ ጠቃሚ ሐሳቦችን በመስ ንዘራቸው የግርክሲዝም አንዱ ምንጭ ሊሆኑ ችለዋል። ከተምኔታዊ ሶሻሊዝም አራማጆች ውስጥ በይበልጥ የታወቁት ተግባ ሞር፣ ተግባር ካምፓኒላ፣ ባበፍ፣ ለንሊሞን፣ ፋርየና ሮበርት አውን ናቸው።

የተምኔታዊ ሶሻሊዝም አመለካከት በጥ ንት የግሪክና የሮማ ምሁሮች የተሰነዘረ ቢሆ ንም ዕድገት አግኝቶ እራሱን ለመቻልና ተከ ታዮች ለማፍራት የበቃው በካፒታሊስት ሥር ዓት ውስጥ ነው። የካፒታሊዝም ቅራኔ እያ ደገ መምጣት ግለትም በውስጡ ተቃራኒ የሆኑ የሀብት ክምችት ግደግና የድህነት መባ ባስ፣ ቅራኔውንም የቡርጂ የጥገና ለውጥ ሊፈ ታው አለመቻሉ ተምኔታዊ ሶሻሊዝም የግል ንብረትን ለግውገዝና የካፒታሊዝምን አስከፊ ሁኔታ ለግግረት አመች ሁኔታ ፈጥሯል።

ተምኔታዊ ሶሻሊዝም የተለያዩ አዝማ ሚያዎችን ያቀፈ ቢሆንም በመሠረታዊ የጋራ አመለካከት ላይ የተገነባ ነው። እነሱም፣ የካፒታሊዝም አስከፊ ገጽታዎ ችን በማሳየት በሱ ፋንታ በእኩልነትና በወንድማማችነት ላይ የተመሠረተ ገብረ ተሰብን መገንባት፣ የብዝሃው መንሥኔ የግል ይዘታ ንብረት መሆኑን በማስረዳት የወል ንብረትን አስፈላጊነት ግሳመን፣ በሰብአዊ ፍላጎት በመነሣማት የሰውን ሙሉ ዕድገትና ደስታ መሻትና ይህንንም አውን ለማድረግ የገብረተሰብ መሰወጥ ወሳኝ መሆኑን ግስገንዘብ፣ በገጠርግ በኩሎግ፣ በአእምሮና በጉልበት ሥራ መካከል ያለ ውን ልዩነት በማጥፋት ሁሉም እንዲሠ ራና ከፍፍልም በሥራና በፍላጎት መጠን እንዲሆን ማድረግ፣ ለሰው ጠቃሚ እንዲ ሆን ገብረተሰቡን ንቁና ግባዊ ለሆነ መን ገድ መምራት ግስፈለጉን ግስተግር ናቸው።

ተምኔታዊ ሶሻሊዝም የካፒታሊዝምን ውድቀት ቢፈልግ የትኛው ጋይል ይጥ ሰዋል? በምን ሁኔታ ይወድቃል? በምንስ ይተካል? ለሚሉት ጥያቄዎች ግልጽና ተግ ባራዊ የሆነ መልስ አላዘጋጀም። በተለይም የካፒታሊዝምን መጥሮ ጎን አሳዩ እንጂ በጎ ጎኑንና ታሪካዊ ሚናውን አልተረዳም። እንዲ ያውም የሰውን እኩልነት ሊመሠርት የፈለ ገው በሀብት ላይ ሳይሆን ወደ ጌላ በመመለስ ለሁሉም እኩል ድህነትን በመሻት ነው። ካፒ

ታሊዝም በፈጠረው ክፍተኛ የግምረት ችሎታ በመጠቀም ምርትን በይበልጥ ሰማሳደግ አስ መሻት የሚያንጸባርቀው ተምኔታዊ ሰሻሊ ዝም የጎብረተሰብን ነባራዊ የዕድገት ሕግ ጋት አለመገንዘቡን ነው።

ተምኔታዊ ሰሻሊዎች ጎብረተሰቡን ሊለውጥ የሚችለውን ቁሳዊ ኃይል ባስግጧቸው ከመደብ ትግልና ከአብዮት ገንዘብ ላይ ሊደርሱ አልቻሉም። እንዲያውም ብዙዎቹ እራሳቸውን ከጎብረተሰቡ በግንሰል ከተጨባጭ ሁኔታ ውጭ አዲሱን ግንባራ ለመስራት ሞክረዋል። ይህ የሚያስረዳው ለውጥ የመደብ ትግል ውጤት ሳይሆን ከአመለካከት መቀየር፣ ከትምህርትና ከአብርሃት የሚገኝ ይመስላቸው እንደነበር ነው።

የተምኔታዊ ሰሻሊዝም ጥራት የሚያንጸባርቀው የግንባራዊ ግንኙነቶችን አስመልክቶ በተለይም የወዝአደሩ መደብ ገና በግደግ ላይ መሆኑንና የራሱን ታሪካዊ ሚና አለመገንዘቡን ነው። የካፒታሊዝም ግደግ የወዝአደሩን ቁጥር እየጨመረ እንዲሄድና እንዲደራጅ ግድረጥ ይህን ሥርዓት የሚተካውና ኃያሉ መደብ የወዝአደሩ መደብ መሆኑን አረጋግጧል። በመሆኑም የታሪካዊ ቁስለካልነትን ገደፈ ሐሳብ በመቀመርና ለበላይ ገዥነቱ የወዝአደሩ መደብ መደራጀትና የራሱን ርዕዮተዓለም ግብዓት ወሳኝ መሆኑን በግስተግር ግርክስና ኤንግልስ ሰሻሊዝምን ከተምኔታዊነት ወደ ሳይንሳዊነት እንዲያደግ አድርገውታል።

(ታሪካዊ ቁስለካልነትን፣ የወዝአደሩ የበላይ ገዥነትን ይመለከታል።)

ተስፋፋ የእሴት መልክ (የ—)

(Extended form of Value)

ግንባራዊ የሥራ ክፍፍል እየተስፋፋ ሲሄድ የሸቀጥ ምርትና ለውጥ እየሰበረና እየደገ ይመጣል። በተለያዩ የሥራ ዘርፎች የተሰማሩ አምራቾች የምርት ውጤቶቻቸውን በአጋጣሚ መሆኑ ቀርቶ ቀስ በቀስ በጻግረው መለዋወጥ ይጀምራሉ። በዚህ የሸቀጥ ለውጥ ደረጃም አንድ የተወሰነ ሸቀጥ በአካባቢው በብዛት በመመረቅ ወይም በመገኘቱ ታዋቂነቱና ተቀባይነቱ

እየጉላ ይመጣል። በዚህ ጊዜ ይህ ሸቀጥ በዝቅተኛ የለውጥ ደረጃ እንደታየው በሌላ አንድ ሸቀጥ ተመጣጣኝ የሆነ የእሴት መልክ ብቻ መገለጹ ቀርቶ በዛ ያሉ ሸቀጦችን ተመጣጣኝ በሆነ መንገድ መለወጥ ይጀምራል። ለምሳሌ ሸቀጡን በግብንለው አንድ በግ አራት ቁና ገብስ ወይም ሁለት መጥረቢያ ወይም አንድ ጋቢ ወይም ሦስት እንሥራ ይለውጣል ብንል፣ የበጎ እሴት በእነዚህ ሸቀጦች መልክ ይገለጻል ግለት ነው። በዚህ ምሳሌ ላይ እንደተገለጸው በግ ሌሎችን ሸቀጦች የሚለውጠው ወይም ሌሎች ሰዎች ዕቃቸውን በበግ የሚለውጡት በጎ እራሱ በሚሰጠው የጠቀሚታ አሴት ለመጠቀም ነው። በሌላ አገላለጽ አንድ በግ ሌሎችን ሸቀጦች በተወሰነ መጠን ይለውጣል ግለት ነው። ይህ ዓይነቱ የሸቀጦች ለውጥ የተስፋፋ የእሴት መልክ ይባላል።

ተስፋፋ እርባታ (የ—)

(Extended Reproduction)

በግያዳርጥ አካላትን የሚካሄደው የግምረት ተግባር ቀደም ሲል ከነበረበት ደረጃ በላይ በግደግ የሚታደስበት ሂደት ነው። የተስፋፋ እርባታ በካፒታሊዝምም በሰሻሊዝምም ውስጥ የሚታይ ግንኙነት የእርባታ መልክ ነው።

በካፒታሊዝም ውስጥ ያለው እርባታ በቁሳዊ ምርት መራባት የሚወሰን ሳይሆን የካፒታልና የምርት ተግባር መሠረታዊ ዓላማ የሆነውን የተረፈ እሴትን መራባት የሚያጠቃልል ነው። በፍጥነት ይህን ትርፍ ለግግኘት ያላቸው ፍላጎትና በመካከላቸው ያለው ውድድር በየጊዜው ካፒታል እንዲያከግግ ወይም የተስፋፋ እርባታ እንዲያካሂድ ይገፋፋቸዋል። በካፒታሊዝም ውስጥ የአምራች ኃይል እርባታ የሚይዘው መልክ ወዝአደሮች መሠረታዊ ፍላጎታቸውን በግርክት ለመስራት ያላቸውን ችሎታ እያደሱ የሥራ ኃይላቸውን ለበግግዘው ለመሸጥ በየጊዜው ዝግጁ ሆነው መገኘታቸው ነው። ባንድ በኩል በፍጥነት በካፒታሉ የሥራ ኃይል ገዢ ተረፈ እሴት የግግኘቱ ሂደት በየጊዜው ሲታደስ፣ በሌላ በኩል ደግሞ ወዝአደሩ በሚያገኘው ምንጭ መሠረታዊ

ፍላጎቱን እያረካ የሥራ ኃይሉን በየጊዜው ለቡርሻዚው የመሸጡ ሂደት ሲቀጥል የካፒ ታሊሲታዊ የምርት ግንኙነት መታደስን ወይም መራባትን ያመለክታል ።

የሸቀጥ ምርት ዋጋኛ የምርት መልክ ባሆነበት ሥርዓት ውስጥ እርባታ የምርትና የዝውውር ሂደቶችን በጥምር የሚያመለክት ነው ።

ካርል ማርክስ በካፒታሊዝም ውስጥ የነዚህ ጥምረት የሚኖሩበት ሁኔታ ምን እንደ ሆነ ለማሳየት የቻለውና ሥርዓቱም በቀውስ የተወጠረ መሆኑን ለማመልከት የበቃው የማምረት ተግባር ባደገ ደረጃ ታድሶ በምር ትና በዝውውር ሂደት መካከል አለመጣጣም ሳይፈጠር የእርባታው ተግባር ሊከናወን የሚችለው ምን ምን ሁኔታዎች ተሟልተው ሲገኙ እንደሆነ በማሳየት ነው ። በዚህ መሠረት የሚከተሉት ሦስት ሁኔታዎች መሟላት አንዳለባቸው ጠቁሟል ። እነኝህን ሁኔታዎችም ከሌሎች ወሳኝ ካልሆኑ ሁኔታዎች ነጥሎ ለማየት ይቻል ዘንድ በካፒታሊዝም ውስጥ ሁለት መሠረታዊ መደቦች ብቻ እንዳሉ ፣ የቁሳዊ ሀብት ምርት የሚካሄድበት ቅድመ ካፒታሊስት ግንኙነት እንደሌለ ፣ ክምችቱ የሚካሄደው በቀድሞው ውስጣዊ የካፒታል ጥንቅር መሠረት እንደሆነና የተመረተው ሸቀጥ የሚዘዋወረው ባንድ ሀገር ክልል ውስጥ ብቻ እንደሆነ እድርጉ በሚገምት መላምት ላይ የተመሠረተ ነው ። ይህንኑ ትንታኔ በትክክል ማስተዋል ይቻል ዘንድ ጠቅላላ ማኅበራዊ ምርት በቁሳዊ መልኩ ሲታይ በምርት መገልገያዎች (ክፍል አንድ) የምርት ዘርፍና በፍጆታ ዕቃዎች (ክፍል ሁለት) የምርት ዘርፍ የሚከፈል መሆኑን በቅድሚያ ማጤኑ ጠቃሚ ይሆናል ።

ለምሳሌ ያህል በ1974 በክፍል አንድና (የምርት መገልገያ መሣሪያዎች ብቻ የሚመረቱበት) በክፍል ሁለት (የፍጆታ ዕቃዎች ብቻ የሚመረቱበት) የካፒታል አከፋፈል እንደሚከተለው ነበር እንበል ።

የክፍል አንድ ቡርሻዚዎች ብር 5,000 ወጪ ቢያደርጉና ከዚህ ውስጥ 4,000 ለቋሚ ካፒታል (ቋካ) ብር 1,000 ደግሞ ለተለዋዋጭ ካፒታል (ተካ) ቢያውሉ ፣ (የተረፈ እሴት መጣኔ 100% ነው ብለን ብንገምት) በዓመቱ መጨረሻ ላይ በክፍል አንድ የሚከተለውን የምርት ሁኔታ እናገኛለን ።

ክፍል አንድ ፤

4,000ቋካ¹ + 1,000ተካ¹ + 1,000ተእ¹ = 6,000ጠም¹

በተመሳሳይ መንገድ የክፍል ሁለት ቡርሻዚዎች 1500 ለቋሚ ካፒታል ፣ 750 ደግሞ ለተለዋዋጭ ካፒታል ቢያውሉና የተረፈ እሴት መጣኔው ያው 100% ነው ብንል 750 ተረፈ እሴት (ተእ) ያገኛሉ ። ዝርዝሩም እንደሚከተለው ይሆናል ።

ክፍል ሁለት ፤

1,500ቋካ² + 750ተካ² + 750ተእ² = 3,000 ጠም²

ከላይ እንደጠቀስነው በክፍል አንድ ውስጥ የማምረቻ መሣሪያ ብቻ ስለሚመረት በዚያ ክፍል ያሉ ወዝእደሮችና ቡርሻዚዎች የሚፈልጉትን የፍጆታ ዕቃ የግዴታ ከክፍል ሁለት ማግኘት ይኖርባቸዋል ። በክፍል ሁለት ውስጥ ደግሞ የፍጆታ ዕቃ ብቻ ስለሚመረት በዚህ ክፍል ያሉ ቡርሻዚዎች ለሚቀጥለው ጊዜ ምርት ለማምረት እስካሰቡ ድረስ የምርት መሣሪያ የግዴታ ከክፍል አንድ እግኝተው ያለቀውን መተካት ይኖርባቸዋል ። በዚህ ዓይነት የምርቱ ሁኔታ ሊቀጥል የሚችለው በሁለቱ ክፍሎች መሀከል ልውውጥ ሲካሄድ ብቻ መሆኑ ግልጽ ነው ። ይሁንና የማምረቱ ተግባር ሳይቃወስ በተስፋፋ ደረጃ ሊቀጥል የሚችለው ልውውጡ በምን ዓይነት ሁኔታ ሊካሄድ ሲችል ነው? እስቲ ቀረብ ብለን እንመልከተው ።

የክፍል አንድ ቡርሻዚዎች በክፍላቸው ከተመረተው 6,000 ከሚያወጣ የምርት መሣሪያ ውስጥ ለሚቀጥለው ጊዜ ምርት ለመቆጠል የሚያስችላቸውን (ያለቀውን የሚተካ ላቸውን) 4,000 ቋሚ ካፒታል (ቋካ) አስቀድመው ይቀንሳሉ ። በቋሚ ካፒታል መልክ 2,000 ያህል የሚቀረው ሲሆን 1,000 የሚሆነው ለወዝእደሮ ፍጆታ ፣ የሚቀረው 1,000 ለቡርሻዚዎች ፍጆታ ይውላል ። ይሁንና በተስፋፋ እርባታ ውስጥ ቡርሻዚው ጠቅላላውን ተረፈ እሴት ለራሱ ፍጆታ ስለማያውለው የተወሰነውን ያህል ምርቱን ለማስፋት (ለክምችት) ካዋለ በኋላ የተቀረውን ለፍጆታ ያውለዋል ። 50% ለፍጆታ ፣ 50% ለክምችት ያውላል ብንል ከ1000 ውስጥ 500 ለቡርሻዚው ፍጆታ (ቡፍ!) 500 ደግሞ ለክምችት ይውላል ማለት ነው ። ለክምችት የሚውለው 500 በቋሚ ካፒታልና በተለዋዋጭ ካፒታል

መካከል መከፋፈል ይኖርበታል ። ፊት እንደ ጠቀስነው ውስጣዊ የካፒታል ጥንቅር ስለ ግይለውጥ ስዚህ ክፍፍል ፊት የነበረውን ውስጣዊ የካፒታል ጥንቅር (4:1) ብንጠቀም ከ500 ውስጥ አራት እጅ ለተጨማሪ ቋሚ ካፒታል (ተቋካ) እንድ እጅ ደግሞ ለተጨማሪ ተለዋዋጭ ካፒታል (ተተካ) ሆኖ እናገኛለን ። በስዚህም መሠረት 400 ለተጨማሪ ቋሚ ካፒታል (ተቋካ) 100 ደግሞ ተጨማሪ ወዝእደርች ለመቅጠር (ተተካ) ይውላል ። የክፍል እንድ ስሌታችንን አጠቃለን ሰናዩው የሚከተለውን እናገኛለን ።

$$\begin{aligned} \text{ክፍል እንድ} &= 4,000\text{ቋካ}^1 + 400\text{ተቋካ}^1 \\ &+ 1,000\text{ተካ}^1 + 100\text{ተተካ}^1 + 500\text{ቡፍ}^1 \\ &= 6,000 \text{ ጠም}^1 \end{aligned}$$

እንግዲህ በክፍል እንድ ውስጥ ከተመረተው 6,000 ቋካ ውስጥ 4,400 ቋካ (4,400 ቋካ¹ + 400ተቋካ¹) በዚያው ክፍል ውስጥ ሲቀር 1,600 ቋካ ደግሞ ወደ ክፍል ሁለት በመሄድ ለክፍል እንድ ወዝእደርችና ቡርሻዚዎች ፍጆታ የሚሆን (1,000ተካ¹ + 100ተተካ¹ + 500ቡፍ¹) የፍጆታ ዕቃ መምጣት አለበት ።

ክፍል ሁለት ለምርት የተጠቀመው 1,500 ቋሚ ካፒታል ሲሆን አሁን 1,600 ቋሚ ካፒታል ከክፍል እንድ በፍጆታ ዕቃ ለዋጭ ካገኘ 1,500ውን አርጌውን ቋሚ ካፒታል ለመተካት 100ውን ደግሞ ምርቱን ለማስፋፋት ይጠቀማል ። ግለት ነው ። ይሁንና ቋሚ ካፒታል ከተጨመረ እሱን የሚያንቀሳቅስ ተጨማሪ ወዝእደር መቅጠር አስፈላጊ ይሆናል ። ቀደም ሲል በነበረው የክፍል ሁለት ውስጣዊ የካፒታል ጥንቅር መሠረት ከሄደን ለሁለት እጅ ቋካ እንድ እጅ ተካ ያስፈልጋል (2:1) ይህ ከሆነ ለ100 ተጨማሪ ቋሚ ካፒታል (ተቋካ²) 50 ተጨማሪ ተለዋዋጭ ካፒታል (ተተካ²) ያስፈልጋል ። ግለት ነው ። እንግዲህ አሁን የቀረገ የክፍል ሁለት ቡርሻዚ ፍጆታን (ቡፍ²) ማስላት ነው ። በክፍል ሁለት ከተመረተው 3,000 ጠቅላላ ምርት (ጠም²) ላይ የወጣውን ሁሉ ብንቀንስ (1,500ቋካ² + 100ተቋካ² + 750ተካ² + 50ተተካ²) የቡርሻዚውን ፍጆታ ግለትም 600 ቡፍ² እናገኛለን ። አሁን ሁለቱን ክፍሎች ባንድ ላይ ብናስቀምጥ የሚከተለውን እናገኛለን ።

$$\begin{aligned} \text{ክፍል እንድ} &= 4,000\text{ቋካ}^1 + 400\text{ተቋካ}^1 \\ &+ 1,000\text{ተካ}^1 + 100\text{ተተካ}^1 + 500\text{ቡፍ}^1 \\ &= 6,000 \text{ ጠም}^1 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \text{ክፍል ሁለት} &= 1,500\text{ቋካ}^2 \\ &+ 100\text{ቋካ}^2 + 750\text{ተካ}^2 \\ &+ 50\text{ተተካ}^2 + 600\text{ቡፍ}^2 \\ &= 3,000 \text{ ጠም}^2 \\ &9,000 \text{ ጠም} \end{aligned}$$

በሁለቱ ክፍሎች መካከል የተደረገውን ለውጥ በቀስተኛ ከተመለከተው ማየት እንችላለን ። ለውጡ በስዚህ ሁኔታ ከተከናወነ በኋላ ሁኔታው ለሚቀጥለው የምርት ደረጃ ዝግጁ ይሆናል ። እዲሱ ዓመት 1975 ነው ብንል በስዚህ ዓመት ክፍል እንድ 4,400 ቋካ ፣ 1,100ተካ ፣ ክፍል ሁለት ደግሞ 1,600ቋካ ፣ 800ተካ ይዘው ይነግሱ ። በሁለቱም ክፍል የተረፈ እሴት መጣኔ ያው 100% ነው ብንል የ1975 የምርት ሁኔታ የሚከተለውን ይሰጠናል ።

$$\begin{aligned} \text{ክፍል እንድ} &= 4,400\text{ቋካ}^1 + 1,100\text{ተካ}^1 \\ &+ 1,100\text{ተካ}^1 = 6,600 \text{ ጠም}^1 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \text{ክፍል ሁለት} &= 1,600\text{ቋካ}^2 \\ &+ 800\text{ተካ}^2 + 800\text{ተካ}^2 = 3,200 \text{ ጠም}^2 \\ \text{የኢኮኖሚው ጠም} &(6,600 + 3,200) = 9,800 \end{aligned}$$

እንግዲህ እንደምናየው ጠቅላላ የኢኮኖሚው ምርት በ1974 ከነበረው 9,000 አሁን ወደ 9800 ክፍ ብሎ እናገኛለን ። የቋሚ ካፒታል ፣ የተለዋዋጭ ካፒታልና የተረፈ እሴትም መጠን እየጨመረ ሲሄድ እናያለን ። ቀደም ሲል የ1974ን ምርት ለክፍፍል አዘጋጅተን የ1975 ምርት እንደተካሄደ ሁሉ አሁንም የ1975ን በተመሳሳይ መንገድ አዘጋጅተን የ1976 ምርት የሚካሄድበትን የቋካ ፣ የተካ ፣ የተለ እንዲሁም የጠቅላላ ምርቱን መጠን ግላዮትና ቀደም ካለው ዓመት ጋር ማነፀር እንችላለን ። ሆኖም ይህን ለእንባቢው እንተዋለን ።

በሁለቱ የኢኮኖሚ ክፍሎች መካከል ለውጥ ተካሂዶ ሸቀጦች ሁሉ ገበያ እግኝተው አለመናጋት ሳይፈጠር በሚቀጥለው የምርት ደረጃ የማምረቱ ተግባር በተስፋፋ ደረጃ ሲቀጥል የሚችለው ለምሳሌ ቀጥሎ በምንመለከተው ዓይነት ለውጥ የተካሄደ እንደሆነ ብቻ ነው ። ለመመልከት እንዲቀለን የ1974 የምርት ክፍፍልን ዝርዝር እንደገና እናቀርባለን ።

$$\begin{aligned} \text{ክፍል አንድ } & 1,4,000\text{ቶ}^2 + 400\text{ተቶ}^2 \\ & + 1,000\text{ተካ}^2 + 100\text{ተተካ}^2 + 500\text{ቡፍ}^1 \\ & = 6,000\text{ ጠም}^2 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \text{ክፍል ሁለት } & 1,500\text{ቶ}^2 + 100\text{ተቶ}^2 \\ & + 750\text{ተካ}^2 + 50\text{ተተካ}^2 + 600\text{ቡፍ}^2 \\ & = 3,000\text{ ጠም}^2 \end{aligned}$$

ሀ/ በክፍል ሁለት የተመረተው ምርት ጠቅላላ እሴት በሁለቱ ክፍሎች የተሰማሩ ወዝአደሮች ጠቅላላ ገቢና በሁለቱ ክፍል ያሉ ቡርሻዚዎች ለአምርታዊ ፍጆታ ከሚያውሉት ጋር እኩል መሆን አለበት ።

$$\begin{aligned} 3,000\text{ ጠም}^2 & = 1,000\text{ተካ}^2 + 100\text{ተተካ}^2 \\ & + 500\text{ቡፍ}^2 + 750\text{ተካ}^2 + 50\text{ተተካ}^2 \\ & + 600\text{ቡፍ}^2 \end{aligned}$$

ለ/ በክፍል አንድ የተሰማሩ ወዝአደሮችና የዚሁ ክፍል ቡርሻዚዎች ለፍጆታ ከክፍል ሁለት የሚገዟቸው ሸተጦች ጥጋ የክፍል ሁለት ቡርሻዚዎች የተደጥ ጳጢካ ካፒታልን ለመተካት ፣ እንዲሁም ተጨግሮ ጳጢካ ካፒታል ለመግዛት ከሚያውሉት ጋር እኩል መሆን አለበት ።

$$\begin{aligned} 1,000\text{ተካ}^2 + 100\text{ተተካ}^2 + 500\text{ቡፍ}^2 \\ = 1,500\text{ቶ}^2 + 100\text{ተቶ}^2 \end{aligned}$$

ሐ/ የክፍል አንድ ጠቅላላ ምርት መጠን ሁለቱም ክፍሎች በተስፋፋ ደረጃ ለማምረት ከሚጠቀሙበት ጳጢካ ካፒታል ድምር ጋር እኩል መሆን አለበት ።

$$\begin{aligned} 6,000\text{ ጠም}^2 & = 4,000\text{ቶ}^2 + 400\text{ተቶ}^2 \\ & + 1,500\text{ቶ}^2 + 100\text{ተቶ}^2 \end{aligned}$$

እነዚህ ከላይ ያነጻጻፉት ሁኔታዎች ሲገኙ የተስፋፋ እርባታ ሳይኖሩ ይቀጥላል ። ይህንን በካፒታሊስት ጎብረተሰብ ውስጥ ይህ ግዛን አይጠበቅም ። ይልቁኑ ከዚህ ግዛን መፋለስና ከሚፈጠረው አለመጣጣም የተነሣ በርካታ የሰው ጉልበትና ቁሳዊ ሀብት ሲባከን ይታያል ።

በካፒታሊዝም ውስጥ ለካፒታል ክምችት የሚውለው ተረፈ እሴት ዕድገት የገበያው መሠረት ከሆነው የወዝአደሩ ገቢ ግንብ ጋር የተያያዘ በመሆኑ ሁለቱ በአንድ ላይ ግደግ ስለማይችሉ የእርባታው ሂደት የሚኖሩ ጋበት ሁኔታ ይፈጠራል ። በካፒታሊዝም ውስጥ ያለው መሠረታዊ ትሬይ ግለትም በግንብራዊ የእመራረት ሁኔታና በገለሰባዊ የምርት ውጤት ክፍፍል መካከል ያለው

የግይታረት ትሬይ ከእርባታ ጋር በተያያዘ መንገድ የሚከሰተውም በዚህ ሁኔታ ነው ። የካፒታሊስት ሀገሮች ከሀገራቸው ውጭ ገበያ ለማግኘትና አስተማማኝ የጥሪ ዕቃ ምንጭ እንዲኖራቸው የሚያደርጉት ፍጫ የሚመነጨውም ከዚህ ነው ።

የካፒታሊስት የተስፋፋ እርባታ ጥንኛው ሕግ በቴክኖሎጂ ዕድገት ሳቢያ በውስጣዊ የካፒታል ጥንቅር ውስጥ የጳጢካ ካፒታል ድርሻ ከተለየጥጭ ካፒታል በበለጠ ፍጥነት የሚያደግ መሆኑ የምርት ግክናወኛ መሣሪያዎች የምርት ዘርፍ ከአምርታዊ ፍጆታ ዕቃዎች የምርት ዘርፍ በበለጠ ፍጥነት የሚያደግ መሆኑ ነው ።

በሶሻሊዝም ያለው የተስፋፋ እርባታ በዕቅድ ላይ የተመሠረተና ቁሳዊ ሀብት ቀደም ሲል ከነበረበት መጠን ባደገ ሁኔታ መታደስን ወይም መራባትን የሚያመለክት ነው ። ይህ መራባት በጋራ ጎብረትነት ሥር የምርት መገልገያዎችን ፣ ከብዝሃነት የተላቀቀውን እምራች ኃይል ፣ ጠቅላላ ግንብራዊ ምርትን ፣ የሶሻሊስት የምርት ግንኙነትን የሚያጠቃልል ነው ።

የሶሻሊስት የተስፋፋ እርባታ በዕቅድ የሚመራና በጋራ የምርት መገልገያዎች ባለቤትነት ላይ የተመሠረተ በመሆኑ በካፒታሊስት የተስፋፋ እርባታ ውስጥ ከሚታየው በኢኮኖሚ ክፍሎች መካከል ካለው ግንኙነት መፋለስ ፣ ከጎብረት መካከንና ባጠቃላይም ከኢኮኖሚ ቀውስ ነፃ የሆነ ነው ። በመሆኑም የሶሻሊስት የተስፋፋ እርባታ የተስተካከለ የሀብት አጠቃቀም እንዲሁም የተግላ አኮኖሚያዊና ግንብራዊ ዕድገት የሚያስገኝ ነው ።

(እርባታን ፣ ቀላል እርባታን ይመለከታል ።)

ተረፈ ምርት
(Surplus Product)

በቁሳዊ ሀብት ምርት መስክ በተሰማሩ ሠራተኞች ከሚፈጠረው ግንብራዊ ምርት ውስጥ አስፈላጊው ምርት ሲነሣ የሚቀረው ክፍል ነው ። ተረፈ ምርትን ለማምረት የሚውለው ጊዜ ትርፍ የሥራ ጊዜ ሲባል ፣ በዚህ ጊዜ ውስጥ ሠራተኞች የሚሠሩት ሥራም ተረፈ ሥራ ይባላል ።

በእያንዳንዱ ሥርዓተ ግንብር ውስጥ ተረፈ ምርት የተለየ መልክ አለው ። የእመ

ራረቱና የከፍፍሉ ሁኔታም እንዲሁ በየሥርዓተ ማኅበሩ ውስጥ ባለው የንብረት ይዘታ ዓይነት የሚወሰን ነው። በጥንታዊ የጋር የሽ ሥርዓተ ማኅበር የሥራ ምርታማነት እጅግ በጣም ዝቅተኛ ደረጃ ላይ ስለነበር ተረፈ ምርት አልፎ አልፎ በአጋጣሚ እንጂ በቋሚነት ሊገኝ አይችልም ነበር። በኅብረተሰብ የዕድገት ታሪክ ውስጥ ተረፈ ምርት በቋሚነት ሊገኝ የቻለው የምርት ኃይሎች ዕድገት የተወሰነ ደረጃ ላይ ደርሶ አንድ ሠራተኛ ሰሱና ሰቤተሰቡ ከሚያስፈልገው በላይ ማምረት በጀመረበት ጊዜ ነው።

የተረፈ ምርት መከሰት ለግል ሀብት መፈጠርና ሰንብረተሰብ በመደብ መከፋፈል ቁሳዊ መሠረት በመሆን ለሰው በሰው መበዘበዝ አመች ሁኔታ ከመፍጠሩም በላይ በጉልበትና በእእምሮ ሥራ መካከል ልዩነት እንዲከሰት ምክንያት ሆኗል። ብዝበዛ በሰፈንባቸው ሥርዓተ ማኅበሮች ሁሉ ተረፈ ምርት ያለምንም ከፍያ በገዥ መደቦች ተወስዶ በተቀላቢነት ኑርአቸውን ለሚያካብቱት የሀብት መሠረት በመሆን ያገለግላል።

በካፒታሊዝም የሥርዓቱ መሠረታዊ ዓላማና ዋነኛውም አንቀሳቃሽ ኃይል የተረፈ እሴት መፈጠርና መክበት እንደመሆኑ ተረፈ ምርት የተረፈ እሴትን ቁሳዊ መልክ በመውሰድ በወዝአደሩና በገዥ መደቦች መካከል ያለውን ተግራሪ ቅራኔ ያመለክታል። በካፒታሊስት ሥርዓት ውስጥ ተረፈ ምርት (ተረፈ እሴት) ወደተሰያዩ ንዑሳን ከፍሎች ሲከፋፈል፣ የኢንዱስትሪን ትርፍ፣ የንግድን ትርፍ፣ የባንክ ወለድንና የመሬት ኪራይን መልክ ይይዛል። ካፒታሊስቶችና የመሬት ከበርቴዎች ተረፈ ምርትን ለግል ፍጆታና ለካፒታል ከምችት ይጠቀሙበታል። ካፒታሊዝም እያደገ በሄደ መጠን ከአጠቃላይ ማኅበራዊ ምርት ውስጥ የተረፈ ምርት ድርሻ ከፍ ይላል። ይህም በወዝአደሩ መደብ ላይ የሚካሄደው ብዝበዛ እየከፋ መሄዱን ያመለክታል።

በሶሻሊዝም የምርት መገልገያዎች የጋራ ሀብት በመሆናቸውና ብሔራዊ ኢኮኖሚውም በዕቅድ የሚመራ በመሆኑ ተረፈ ምርት ለበዝባኛ መደቦች ሳይሆን ለሠርተኛ አደር ሕዝቦችና ለሌሎች የሚውል ነው። በሶሻሊዝም በተረፈ ምርትና በአስፈላጊ ምርት መካከል ያለው ተግራሪ ቅራኔ ስለሚጠፋ የተረፈ ምርት ማኅበራዊና ኢኮኖሚያዊ

ባሕርይ የዓይነት ለውጥ ያሳያል። በሶሻሊዝም ተረፈ ምርት የአምራቶችን ማኅበራዊ ፍላጎት የሚያረካ ከመሆኑም በላይ የሶሻሊስት ከምችት ምንጭ በመሆንም ያገለግላል። በሶሻሊዝም ተረፈ ምርት የሀገር መከላከያ ወጪን፣ የመንግሥት አስተዳደር ወጪንና በኢኮኖሚው ውስጥ ኢምርታዊ የሆነውን ከፍል ወጪ የሚሸፍን ከመሆኑም በላይ የማኅበራዊ ፍጆታ ምድብም የተወሰነ ከፍል ከዚህ ተረፈ ምርት የሚወሰድ ነው።

በሶሻሊዝም የተረፈ ምርት መመሪያ ጥቅም ላይ መዋል የሶሻሊስት ምርት መሠረታዊ ዓላማ ከሆነው የሠራተኛ ሕዝቦችን ፍላጎት ከሚርካት ጋር የተቆራኘ በመሆኑ ሠራተኞች ተረፈ ምርትን የሚያመርቱት የራሳቸውንና የኅብረተሰቡን ፍላጎት ለማርካት ካላቸው ፍላጎት በመነሣት ነው። ተረፈ ምርት በሚከፋፈልበት ጊዜ የተወሰነው ከፍል በትርፍ መልክ ለመንግሥት የኢኮኖሚ ተቋሞችና በተጣራ ገቢ መልክ ደግሞ ለአገልግሎትና ለኅብረት ሥራ ማኅበራት ይዳረሳል። ቀሪው ደግሞ የተጣራ ማኅበራዊ ገቢ ሆኖ በማዕከላዊ ደረጃ ሰንብረተሰቡ ግልጋሎት ይውላል።

(አስፈላጊ ምርትን ይመለከታል።)

ተረፈ ሥራ

(Surplus Labour)

በቁሳዊ ምርት ተግባር ላይ የተሰማራ ሠራተኛ በተወሰነ ጊዜ ውስጥ በሥራ ላይ ከሚያውለው ጉልበቱ መካከል ለራሱ የሥራ ኃይል መታደስና ለሌላ ሰብተሰቡ ኑር የሚያስፈልገውን ለማግኘት ከሚሠራው ሥራ በተጨማሪ የሚያከናውነው ነው።

በአስፈላጊ ሥራና በተረፈ ሥራ መካከል ልዩነት የተፈጠረው የምርት ኃይሎች ዕድገት የተወሰነ ደረጃ ላይ ደርሶ አንድ ሠራተኛ ለራሱና ለሰብተሰቡ ፍላጎት ማሟያ ከሚሆነው በላይ ለማምረት በቻለበት ጊዜ ነው። በባሪያ አሳዳሪው ሥርዓት የባሪያው ተረፈ ሥራ፣ በፊውዳሉ ሥርዓት የጭስኛው ተረፈ ሥራ ለባሪያ አሳዳሪውና ለፊውዳሉ ተረፈ ምርት አስገኝተዋል።

በካፒታሊስት ሥርዓት ወዘአደሩ በተረፈ ሥራ ጊዜ የሚያከናውነው ሥራ ለካፒታሊስቱ ተረፈ እሴት ያስገኛል ። ወዘአደሩ በተረፈ ሥራው የሚፈጠረውን ተረፈ እሴት ካፒታሊስቱ ለራሱ ሲያደርገው የቻሰበትም ምክንያት ካፒታሊስቱ የምርት መገልገያዎቹ ባለቤት በመሆኑ ነው ።

በካፒታሊስት ሥርዓት በተረፈ ሥራና በአስፈላጊ ሥራ መካከል ያለው ልዩነት በምንዳ ሥርዓት አማካይነት ይሸፈናል ። ካፒታሊስቱ ለወዘአደሩ የሚሰጠው ምንዳ ወዘአደሩ በአስፈላጊ የሥራ ጊዜው ያከናውነውን አስፈላጊ ሥራ የሚሸፍን ሲሆን ባለው የምርት መገልገያዎች የግል ባለቤትነት በመጠቀም የወዘአደሩ ተረፈ ሥራ ያስገኘውን ተረፈ እሴት ያለምንም ከፍተኛ ይወስዳል ።

የካፒታሊስት ምርት መሠረታዊ ዓላማ ትርፍን መሰብሰብ እንደመሆኑ ይህን ለማድረግ ካፒታሊስቶች የሥራ ቀን ሰዓትን በማራዘም ፣ የሥራ ዕምቀትን በመጨመርና አስፈላጊ የሥራ ጊዜን በመቀነስ ተረፈ እሴት የሚያገኙበትን የተረፈ ሥራ ጊዜ ይጨምራሉ ። በዚህ መንገድ የተረፈ እሴትን መጣኔም ሆነ የተረፈ እሴትን እክብ በመጨመር ብዝሃነት ያጠናክራሉ ።

የተረፈ ሥራ ማገበራዊና ኢኮኖሚያዊ ይዘት በሶሻሊዝም የዓይነት ለውጥ ያሳያል። በሶሻሊስት ገብረተሰብ ውስጥ ተረፈ ሥራ የሠራተኞች ቁሳዊና መንፈሳዊ ፍላጎት የሚገለግል ፣ የሶሻሊስት ገብረተሰብ አባላት በመላ የተገለገሉ ዕድገት የሚያገኙበት ዓይነት ተኛ መሣሪያ ነው ። በሶሻሊዝም በተረፈ ሥራ አማካይነት የሚመረተው ተረፈ ምርት ማገበራዊ ፍጆታን ለመሸፈን የሚያገለግል ከመሆኑም በላይ ተጨማሪ የምርት መገልገያዎችንና የፍጆታ ዕቃዎችን በማምረት ለተስፋፋ የሶሻሊስት እርባታ ቁሳዊ መሠረት ሆኖ የሚያገለግል ነው ። ስለዚህ በሶሻሊዝም ተረፈ ሥራ እንደ ካፒታሊዝም ለጥቂት ግለሰቦች ሳይሆን ለመላ ሠራተኞች ጥቅም የሚውል ነው ።

(አስፈላጊ ምርትን ፣ ተረፈ እሴትን ይመለከታል ።)

ተረፈ እሴት (Surplus Value)

ወዘአደሩ በካፒታሊስት ሂደተ ምርት ውስጥ የሥራ ኃይሉን ከምርት መገልገያዎች ጋር በማቀናጀት ከራሱ የሥራ ኃይል እሴት (ምንዳ) በላይ የሚፈጠረው እሴት ተረፈ እሴት ይባላል ። ካፒታሊስቱ ካፒታሉን በየጊዜው እያደለበ የሚሄደው ወዘአደሩን በሕይወት ለማቆየትና ለመሥራት የሚያስችለውን ያህል ኃይል እንዲያገኝ ምንዳ በመክፈል ወዘአደሩ የሚፈጠረውን ተረፈ እሴት በማካበት ነው ።

በካፒታሊስት ሥርዓት ውስጥ የወዘአደሩ የሥራ ጊዜ በሁለት ይከፈላል ። አንደኛው አስፈላጊ የሥራ ጊዜ ይባላል ። በዚህ የሥራ ጊዜ ወዘአደሩ የራሱን የሥራ ኃይል እሴት ይፈጠራል ። ግለሰብም ለራሱና ለቤተሰቡ ሕይወት አስፈላጊ የሆኑትን ቁሳቁሶች ወይም ነገሮች ለመግዛት የሚያስችለውን ምንዳ ለማፍራት ያውለዋል ። ስለዚህ ምንዳ የሚከፈለው ለዚህ የሥራ ጊዜ ነው ።

ሁለተኛው ትርፍ የሥራ ጊዜ የሚባለው ሲሆን በዚህ የሥራ ጊዜ ውስጥ ወዘአደሩ ለካፒታሊስቱ ተረፈ እሴትን ይፈጠራል ።

በዚህ የሥራ ጊዜ ውስጥ ለሚያከናውነው ሥራ ወዘአደሩ ምንም ከፍተኛ አያገኝም ፤ ካፒታሊስቱ የወዘአደሩን የሥራ ኃይል የሚበዘብዘው በዚህ ትርፍ የሥራ ጊዜ ውስጥ ተረፈ እሴትን በማስፈጠር ነው ።

ተረፈ እሴት በሂደተ ምርት ውስጥ በወዘአደሩ የሚፈጠር ቢሆንም የሚከሰተው ወይም ተጨባጭ ገጽታ የሚይዘው ግን በሽቶች ዝውውር ወቅት ግለሰብም በለውውጥ ሂደት ውስጥ ነው ።

(እሴትን ፣ ብዙሀን ፣ ወዘአደርን ይመለከታል ።)

ተረፈ እሴት መጣኔ (የ—) (Rate of Surplus Value)

በሂደተ ምርት ውስጥ ወዘአደሩ አዲስ የፈጠረውን እሴት በእርሱና በካፒታሊስቱ መካከል እንዴት እንደሚከፋፈል ፣ ተረፈ እሴት በተለየጥም ካፒታሉ ግለሰብም ከምንዳ

በመቶ (%) ሲነፃፀር ምን ያህል ተዛምዶ እንዳለው የሚያመለክት ነው ። ስለዚህም የተረፈ እሴት መጣኔ የብዝሃነውን ደረጃ ግለትም ምዝብራው እስከምን ድረስ እንደሆነ የሚያሳይ አገዛጭ መገለጫ ነው ።

የተረፈ እሴት መጣኔ ስሌት በሁለት ዓይነት መንገድ ሊገለጽ ይችላል ። ለምሳሌ እንደ ወዝአደር በቀን ስምንት ሰዓት ቢሠራና ከዚህ ውስጥ ሦስቱን ሰዓት የሥራ ኃይሉን እሴት ግለትም ለራሱና ለቤተሰቡ ሕይወት እስፈላጊ ነገሮች ለማግኘት መሥራት ያለበት ቢሆንና የቀረውን 5 ሰዓት ደግሞ ለቡርሻዚው ተረፈ እሴትን ቢፈጥርበት

$$\text{መጣኔው} = \frac{5}{3} \times 100 = 167\% \text{ ወይም ከአ}$$

ንድ ተኩል በላይ የሥራ ኃይሉን ይበዘበዛል ግለት ነው ። በዚህ ምሳሌ መሠረት ወዝአደሩ 167% ወይም 5:3 ጊዜ ያህል የሥራ ኃይሉን ይበዘበዛል ግለት ነው ።

ተረፈ እሴት እኩብ (የ—) (Mass of Surplus Value)

የተረፈ እሴት እኩብ የምንለው ፍጹም ግደ የሆነውን አገዛዊ የተረፈ እሴት መጠን ነው ። የተረፈ እሴትን መጠን ፍጹም ግደና እንግራዊ በሆነ መንገድ ለመለካት ይቻላል ። እንደ ካፒታሊስት በአንድ በተወሰነ ጊዜ ውስጥ የሚያገኘው የተረፈ እሴት እኩብ ከጠቅላላው የምርት ውጤት ውስጥ ለምንጻ የሚከፈለው ተቀንሶ የሚገኘው መጠን ነው ። ለምሳሌ አንድ ካፒታሊስት በአንድ በተወሰነ ጊዜ ያገኘው ተጨማሪ እሴት ብር 450 ቢሆንና በዚህ ጊዜ ውስጥ ለወዝአደሮች ምንጻ ብር 150 ቢያወጣ የተረፈ እሴቱ እኩብ መጠን ብር 300 ይሆናል ። ስለዚህ የተረፈ እሴት እኩብ ካፒታሊስቶች በአንድ በተወሰነ ጊዜ ውስጥ ትጥር ሠራተኛን በመበ በዝብዝ የሚያገኙት የተረፈ እሴት አገዛዊ መግለጫ ነው ።

(የተረፈ እሴት መጣኔን ይመለከታል።)

ተራማጅ (Progressive)

የርምደትን ዲያሌክቲካዊ ሕግ የሚከተል፣ የጋራ ብልጽግናን፣ ሊኮናሚያዊና ግንባራዊ

ፍትህን የሚደግፍና ለዚህም አስተዋጽኦ የሚያደርግ ነው ። ለዕድገት የሚሰለፉ መደቦችና የጎብረተሰብ ክፍሎች በዚህ የሚጠቃለሉ ናቸው ።
(ርምደትን ይመለከታል።)

ተቃራኒዎች አንድነትና ትግል ሕግ (የ—)

(Law of the Unity and Struggle of Opposites)

ይህ ሕግ የዲያሌክቲካል መሠረታዊና ዋናው ሕግ ነው ። ዲበእካል ስለቅራኔ ያለውን አስተሳሰብ ስንመለከት የምንረዳው ቅራኔ ነባራዊ ሳይሆን ከሰው ልጅ አስተሳሰብ ስህተት የሚመነጭ እንደሆነ ነው ። አንድ ነገር በዚያው በተወሰነ ጊዜ ውስጥ እራሱንና ሌላ ነገር ሊሆን አይችልም በማለት ዲበእካል ነገሮች ከቅራኔ ነፃ እንደሆኑ ለማለት ይጥራል ። ለምሳሌ ሕይወትንና ሞትን ብንወስድ ከተቃራኒነታቸው የተነሣ ሁለቱ በአንድ ነገር ውስጥ በአንድነት ሊኖሩ አይችሉም ። በሕይወት ያለ ነገር ከሞት ውጭ ነው ፤ የሞተ ደግሞ ሕይወት ያለው አይደለም ። ሕይወት ሞትን፣ ሞት ሕይወትን ስለሚቃረንና አንዱ ሌላውን ስለሚሸር በአንድነት ሊታሰቡ አይችሉም ። በሕይወት ያለ ነገር በዚያው ጊዜ ከሞት ነፃ ከመሆኑም በላይ ሁኔታው ፈጽሞ የተለየ በመሆኑ ሁለቱን በአንድነት ግብብ ፍቅ የሌለው አነጋገር ይሆናል ። ወይ በሕይወት አለ ወይ ሞቷል እንጂ በዚያው ጊዜ አንድ ነገር ሁለቱንም ሊሆን አይችልም ይላል ።

ከልምድ የተነሣ ይህ አባባል ትክክል ቢመስለንም ጠለት ብለን ስንመረምረው ያልተገለጸ ላላላች ሆኖ እናገኘዋለን ። ሕይወትና ሞት በዚህ ሁኔታ የተለያዩ ከሆኑ እንዴት አንዱ ወደሌላው ይቀየራል? በሕይወት ያለ መሞት ባልተገባው ፣ የሞተው ደግሞ በመጀመሪያ በሕይወት ባልኖረ ነበር ። በሕይወት ያለ ነገር ሁሉ እያደገና እየተለዋወጠ እንደሚሄድ እናያለን ። ይህ እራሱ የሚያስረዳን አዲሱ በአሮጌው እየተተካ መሆኑን ስለሆነ አሮጌው እየሞተ በአዲሱ ሊተካ የሕይወትና የሞት አንድነት መረጋገጡ አይደለምን?

ይህ የሚያሳየው ግንኙነትም ተንቀሳቃሽ ሽና በሕይወት ያለ ነገር ሁሉ የተወሰነ ድሜ ባሕርይ እንደሌለውና አንድ ሁኔታ ወደሌላ ሁኔታ እንደሚቀየር ነው ። መቀያ የር ፣ መለዋወጥ ግለት ደግሞ ቅራኔ ማሳየት ነው ። አንድ ነገር ተቀየረ ስንል ምንነቱ ተለወጠ ማለታችን በመሆኑ የመለወጡ ሁኔታ የሚያሳየን ነገሩ እራሱን ሽር ሌላ መልክ እንደያዘና ከዚህም የተነሣ እራሱን እንደተቃረነ ነው ። የቅራኔዎች አንድነት የተባለውም የቅራኔው ባለቤትና ምንጭ እራሱ ነገሩ በመሆኑ ነው ።

ቅራኔዎች አንድነት አላቸው ስንል ሊኖራቸው የሚችለው ግንኙነት የትግል መሆኑ ግልጽ ነው ። እዝማሚያዎች አንድ ወይም የማይነጣጠሉ ሆነው ሲቃረኑ የመሻ ኮት ፣ የመጋፋት ፣ የመታገል ሁኔታን ያስከትላሉ ። ከዚህም የተነሣ በነገሩ ውስጥ የመንቀሳቀስና የመለወጥ ኃይል ያመነጫሉ ። ሆኖም በአንድነታቸው የተነሣ አንድ ሌላውን አጥፍቶ ብቻውን ሊኖር አይችልም ። በመሆኑም የእርስ በርስ ትግላቸው አንድ ሌላውን በመግዛትና የበላይነት በመቀዳጀት ይገለጻል ። በሞትና በሕይወት መሀል ትግል አለ ሲባል ሕይወት ከሞት ነፃ ይሆናል ግለት ሳይሆን በሕይወት ያለው አንዳይሞት ወይም የበላይነቱን ጠብቆ ለመኖር ይታገላል ግለት ነው ። ሆኖም ይህ የበላይነት ዘላለማዊ ሊሆን አይችልም ። ምክንያቱም አንዳይሞት የሚያደርገው ትግል በየጊዜው ለውጥ ስለሚያስከትል ከተወሰነ ጊዜ በኋላ ወደድከመት ግለትም ወደእርጅና ይለወጣል ። ጥሪቱ ሁሉ የሚያመራው ወደ ራሱ ተቃራኒ ግለትም ወደሞት ነው ። ድክመቱ ለተቃራኒው አመቺ ሁኔታ በመፍጠሩ በተራው ደግሞ የተቃራኒው የበላይነት ቀስ በቀስ ይከሰታል ።

የተቃራኒዎች አንድነትና ትግል ሕግ በትክክል የሚያስረዳን እንቅስቃሴና ዕድገት የሚመነጨት ከነገሮች ውስጣዊ ሁኔታ መሆኑን ነው ። ነገሮች የሚንቀሳቀሱት ከተፈጥሮ በላይ በሆነ ኃይል ሳይሆን በራሳቸው ውስጣዊ ቅራኔ በመሆኑ ይህ የእንቅስቃሴ ሕግ ለቁስለካላዊ ፍልስፍና መሠረታዊ ድጋፍና መረጃ ሰጥቶታል ። የዓለምን ምንነትና ሁኔታ ለመረዳት መንፈሳዊ ምክንያት መፈለግ አያቸም ፤ ዓለም እራሱን በራሱ ለራሱ ለረዳላላችና ። ይህ ሕግ ዕድገት የተቃራኒ

ዎች ትግል ውጤት መሆኑን ስለሚያስረዳን የመለዋወጥ ፣ የአርገውን መሞትና በአዲሱ የመተካት ሁኔታዎችን ትክክለኛ ግንባቤ ይሰጠናል ።

ለምሳሌ የወዝአደሩንና የቡርሻዚውን ግንኙነት ብናይ ወዝአደር ካለቡርሻዚ ቡርሻዚ ካለወዝአደር ሊኖር አይችልም ። አንዱ የሥራ ኃይል የሚሸጥ ሌላው ደግሞ የሥራ ኃይል የሚገዛ በመሆኑ ሁለቱ እይነጣጠሉም ። ይህ አንድነትም በቅራኔ ላይ የተመሠረተ ነው ። ምክንያቱም የወዝአደሩ መኖር ለቡርሻዚው የግል ትርፍ ማግኛው ሲሆን ይህ ትርፍ ደግሞ የሚገኘው ወዝአደሩን በመበዝበዝ ነው ። የቡርሻዚው በብዛት የግል ትርፍ የማከማቸት ፍላጎት የወዝአደሩን ቁጥር ከማብዛትም በላይ በዘመናዊ መሣሪያ ማለትም በፋብሪካ ሥራ ውስጥ የወዝአደሩን መደራጀት ያስከትላል ። በዚህ ፋብሪካ ሥራ በአንድ በኩል አዲስ ግንኙነት ግለትም የስልተ ምርት በይበልጥ ማግበራዊ መሆን ሲከሰት በሌላ በኩል ደግሞ የሚመረተው ሀብት እፍኝ ለማይሞሉ ቡርሻዚዎች ጥቅም ይውላል ። ከሥር የበቀለው የምርት ማግበራዊ አሠራርና ከላይ ያለው የግል ጥቅም የበላይነት አለመጣጣም እየከረረ ስለሚሄድ የራሱ የካፒታሊስት ሥርዓት እያደገ መሄድ ለሰሻሊስት ሥርዓት መምጣት አመቺ ሁኔታ ይፈጥራል ። ሰሻሊዝም የትግሉ ዓይነተኛ መፍትሄ መሆኑ የሚያስረዳን የተቃራኒዎች አንድነትና ትግል ሕግ ነገሮች ወደ ከፍተኛ ደረጃ እንዲሸጋገሩ የሚያደርግ መሆኑን ነው ።

የተቃራኒዎች አንድነትና ትግል የተፈጥሮ መሠረታዊ ሕግ ነው ። ግንኙነት ነገር በውስጡ ቅራኔ ያዘለ በመሆኑ ምንነቱን የምናስበው በዚህ በቅራኔው አማካይነት ነው ። ትልቅ ስንል ትንሽን ፣ ላይ ስንል ታችን ፣ ቀኝ ስንል ግራን ፣ ቀን ስንል ሌሊትን ወዘተ... እናስባለን ። ይህ ለግንግጦር ብቻ የምናደርገው ሳይሆን የነገሩ ባሕርይ የሚወሰነው በውስጡ ባዘለው ቅራኔ በመሆኑ ነው ። የነገሮች ምንነት የእርስ በእርስ ግንኙነታቸው ውጤት በመሆኑ ግንኙነት ነገር እራሱን ብቻ ሳይሆን ሌላም ነገር ነው ። 10 ስንል ይህ ቁጥር ከ2 ይበልጣል ከ20 ደግሞ ያንሳል ፤ ትንሽም ትልቅም ነው ። 10 ቁጥር በዚህ ባለው ባሕርይ የተወሰነ ስፍራ ይይዛል ። የተቃራኒዎች አንድነት ሁኔታዊ ፣ ጊዜያዊ ፣ ኃላፊና አንፃራዊ ሲሆን ትግላቸው ግን

ፍጹማዊ ነው። የቅራኔዎች አንድነት የሚዘሰተው በዘፈቀደ ወይም በአጋጣሚ ሳይሆን በሁኔታዎች ላይ ተመሥርቶ ነው። ይህም ሲባል ተቃራኒዎች ለዘለዓለም ተጣብቀው የሚቀሩ አይደሉም። ወደአዲስ ክስተት የሚሰወጡ በመሆናቸው አንድነታቸው ጊዜያዊና ኃላፊ ነው። ፍጹማዊ ነገር ቢኖር ትግሉ ነው። ማለትም ተቃራኒዎች ከተከሰቱ በኋላ ትግል ያካሂዳሉ፤ ይህም ትግል ወደማይቀረው መፍትሔ ማስገኘት ወደ አዲስ ሁኔታ እንዲሸጋገሩ ያደርጋቸዋል።

(የዲያሌክቲክስ ሕጎችን፣ ዕድገትን፣ ዲያሌክቲካዊ ቁስለካልነትን፣ ዲቦሌካልን ይመለከታል።)

ተቃርኖ

(Antithesis)

የአንድ ነገር፣ ክስተት ወይም ሐሳብ ሁለት የተያያዙ፣ የማይነጣጠሉና የሚወራረሱ ነገር ግን ተቃራኒ ወይም ተቃዋሚ የሆኑ ክፍሎችን (ለምሳሌ የኤሌክትሪክ ፖስቲቭና ኔጌቲቭ ክፍሎችን፣ የአእምሮና የጉል በት ሥራ፣ የገጠርና የከተማ ልዩነቶችን ወዘተ...) የሚያመለክት ጽንሰ ሐሳብ ነው።

በሁለት ተቃራኒ ነገር ግን ውህደት ባላቸው ክፍሎች መሀከል ትግል ይደረጋልና ትግሉ በሚጠይቀው ሁኔታ መሠረት አዲስ ነገር ይፈጠራል። አዲሱም እንዲሁ የራሱ የሆነ ሁለት ተቃራኒዎችን ያቀፈ ቢሆንም ተከቶት ከመጣው አንጻር ሲታይ ግን በከፍተኛና በተሻሻለ ደረጃ ላይ የሚገኝ ነው። ይህም ተቃርኖ ነው።

(የተቃራኒዎች አንድነትና ትግል ሕግን ይመለከታል።)

ተባበሩት መንግሥታት ድርጅት

(የ—)

(United Nations Organization)

የዓለምን ሰላምና ፀጥታ ለመጠበቅና ለማጠናከር እንዲሁም በሀገሮች መካከል ኅብረት እንዲፈጠር ለማድረግ የተቋቋመ ዓለም አቀፍ ድርጅት ነው። የድርጅቱ የተግባር መርህና መዋቅር የተዘጋጀው በሁለተኛው

ኛው የዓለም ጦርነት ወቅት ሲሆን ተሳታፊዎቹም በፀረ ሂትለር ኅብረት ውስጥ ዓቢይ ሚና ይጫወቱ የነበሩት ሀገሮች ናቸው። የተባበሩት መንግሥታት ድርጅት እንዲመሠረት ያበቁት የሶቭዬት ኅብረት፣ የአሜሪካና የእንግሊዝ የውጭ ጉዳይ ሚኒስትሮች የተሳተፉበት በ1943 የተካሄደው የምስክር ጉባኤ፣ አንዲሁም በ1944 በዱምባርተን አክሲ፣ በ1945 በያልታ፣ በ1945 በሳን ፍራንሲስኮ የተካሄዱት ጉባኤዎች ናቸው። በሰኔ 26/1945 በሳን ፍራንሲስኮ በተደረገው ጉባኤ 50 መንግሥታት የተባበሩት መንግሥታት ድርጅትን ቻርተር በመፈረም የድርጅቱ መሥራች አባላት ሆኑ። ይህን ቻርተር ሶቭዬት ኅብረት፣ አሜሪካ፣ እንግሊዝ፣ ፈረንሳይ፣ ቻይናና ሌሎችም ሀገሮች ካጸደቁት በኋላ ጥቅምት 24፣ 1945 በሥራ ላይ ዋለ።

በቻርተሩ ውስጥ እንደተጠቀሰው የተባበሩት መንግሥታት ድርጅት ዋና ዓላማ ዓለም አቀፍ ሰላምንና ፀጥታን ማስጠበቅ፣ የራሱን ዕድል በራሱ በመወሰንና በአኩላነት በተመሠረተ መርህ ላይ በመመርኮዝ በሀገሮች መካከል የአህጉረት ግንኙነቶች ማዳበር፣ ኢኮኖሚያዊ፣ ማኅበራዊ፣ ባህላዊ ወይም ሰብአዊ ችግሮችን በዓለም አቀፍ ትብብር ለመወጣት ጥረት ማድረግና እነዚህ የጋራ ዓላማዎች ግባቸውን እንዲመቱ ሀገሮችን ለማስተባበር በማዕከልነት ማገልገል፣ አባል ሀገሮችን ሁሉ በአኩላነት ደረጃ መመልከት፣ በሀገሮች ሀኪል የሚነሡ ግጭቶችን በሰላማዊ መንገድ መፍታት ወዘተ... ናቸው።

ድርጅቱ በቻርተሩ መሠረት የሚወሰዱትን እርምጃዎች ከማስፈጸም በቀር በማንኛውም ሀገር የውስጥ ጉዳይ ጣልቃ አይገባም። የዓለምን ሰላምና ፀጥታ ለማስከበር በሚያደርገው ጥረት አባል ሀገሮች ብቻ ሳይሆኑ አባል ያልሆኑ ሀገሮችም የመተባበርና ደንቡን የማክበር ግዴታ አለባቸው።

የተባበሩት መንግሥታት ድርጅት በ50 መሥራች ሀገሮች ቢቋቋምም በፀጥታው ምክር ቤት ድጋፍ የተሰጣቸውና በጠቅላላው ስብሰባ ሁለት ሦስተኛ ድምፅ ያገኙ ሀገሮች በአባልነት ሊመዘገቡ መቻላቸው በቻርተሩ ውስጥ ስለተጠቀሰ የአባላቱ ቁጥር በየጊዜው እየጨመረ መጥቷል።

የተባበሩት መንግሥታት ድርጅት ስድስት ዓበይት አካላት አሉት፤ እነርሱም ጠቅላላ ሰብሰባ፣ የፀጥታ ምክር ቤት፣ የኢኮኖሚያዊና የማኅበራዊ ጉዳይ ምክር ቤት፣ የሞግዚት አስተዳደር ምክር ቤት፣ ዓለም አቀፍ ፍርድ ቤትና የድርጅቱ ጽሕፈት ቤት ናቸው።

በተባበሩት መንግሥታት ቻርተር መሠረት በኢኮኖሚያዊ፣ በማኅበራዊ፣ በባህላዊ፣ በትምህርት፣ በጤናና ከእነዚህ ጋር በተያያዙ መስኮች የሚሠሩ እንደየደህነት፣ እንደ የኒሲኤፍ ያሉ በርካታ ድርጅቶች ተቋቁመዋል።

የተባበሩት መንግሥታት ድርጅት ከተመሠረተ ጀምሮ በኢኮኖሚያዊና በማኅበራዊ መስኮች ብዙ እርምጃዎችን ወስዷል። ቅኝ አገዛዝን፣ ዠረኝነትንና የብሔር ጭቆናን በመቃወም ጠቅላላ ሰብሰባው ያሳለፋቸው ውሳኔዎች ተጨባጭ ጠቀሜታ ሰጥተዋል። የጦር መሣሪያ ቅንሳንና የዓለምን ፀጥታ በሚመለከት ረገድ ብዙ ጠቃሚ ውሳኔዎችን አሳልፏል።

የዴታንት ተቃዋሚዎች የዓለምን ሰላምና ፀጥታ ለማጠናከር የወጡት ደንቦች እንዳይጸድቁ ከፍተኛ ተፅዕኖ አድርገዋል። እስከ 1950ዎቹ አጋማሽ ድረስ የምዕራብ ሀገሮች የነሱ ጥገኞች በሆኑ ሀገሮች ድምፅ በመተማመን ሶቭዬት ኅብረት የአቶሚክ መሣሪያዎች እንዲታገዱና የጦር መሣሪያ ቅንሳ እንዲደረግ ያቀረበቻቸውን ሐሳቦች ወድቅ ለማድረግ ችለዋል። ኢምፔሪያሊስታዊ ፖሊሲያቸውንም የሚያራምዱ ውሳኔዎች በማሳለፍ በኩል ሊሳካላቸው ችሏል። አሜሪካ በ1950 ኮሪያን ወርራ በነበረችበት ወቅት የተባበሩት መንግሥታት ድርጅት ስንደቅ ዓላማ እንዲውሰበለብ መደረጉ ለዚህ ምሳሌ ነው።

ይሁን እንጂ የዓለም የኃይል ሚዛን ወደ ሶሻሊዝም ማጋደሉ በተባበሩት መንግሥታት ድርጅት ውስጥ ተጨባጭ ለውጦችን አስከትሏል። በዚህም ምክንያት በ1955 ሶሻሊስት ሀገሮች የተባበሩት መንግሥታት ድርጅት አባል እንዳይሆኑ የምዕራብ ሀገሮች ያቀረቡት ተቃዋሚ ውድቅ ሊሆን ችሏል። በተጨማሪም በ1950ዎቹ መገባደጃና በ1960ዎቹ መጀመሪያ ላይ ብዙ የአፍሪካና የእስያ ሀገሮች አባል ለመሆን በመብቃታቸው የዓለምን ሰላምና ፀጥታ

በሚመለከት የሚተላለፉ ውሳኔዎችን ደግፈዋል። የምዕራብ ሀገሮች ግን በእነዚህ ዓመታት ውስጥ በድርጅቱ በመጠቀም ሶሻሊስት ሀገሮችን የሚገረሩና የነሱን ፀጥታ ገዥነት ዓላማ የሚያራምዱ ፖሊሲዎችን ለማስተላለፍ ብዙ ሙከራ አድርገዋል።

የተባበሩት መንግሥታት ድርጅት ድክመቶች ቢኖሩበትም በቻርተሩ የተጠቀሱትን መርሆችና ዓላማዎች ተግባራዊ ለማድረግ ብዙ ጥሯል። ዓለም አቀፍ ሰላምና ፀጥታ እንዲጠበቅና አደገኛ የነበሩ ዓለም አቀፍ ውጥረቶች እንዲፈቱ አስተዋጽኦ አድርጓል። የሶሻሊስት ሀገሮችና ሰላም ወዳድ የሆኑ ኃይሎችም የዓለምን ሰላምና ፀጥታ ለማስከበር ከተባበሩት መንግሥታት ድርጅት ጎን ይቆማሉ።

(የተባበሩት መንግሥታት ፀጥታ ምክር ቤትን ይመለከታል።)

ተባበሩት መንግሥታት ፀጥታ ምክር ቤት (የ-)

(U. N. Security Council)

በመንግሥታት መካከል ሊነሡ የሚችሉትን ዓለም አቀፍ አለመግባባቶችና ወረራዎች ለማስወገድ፣ የዓለምን ሰላምና ደንኅነት ለመጠበቅ የተቋቋመ የተባበሩት መንግሥታት ድርጅታዊ አካል ነው። ምክር ቤቱ አምስት ቋሚ አባላት (ሶቭዬት ኅብረት፣ ቻይና፣ አሜሪካ፣ እንግሊዝና ፈረንሳይ) እንዲሁም ሌሎች በየሁለት ዓመቱ የሚመረጡ አሥር ሀገሮች በጠቅላላው አሥራ አምስት አባላት አሉት። ምክር ቤቱ የሚያሳልፋቸውን ውሳኔዎች ለመቀበልና በሥራ ለመተርጉም አባል ሀገሮች የስምምነት ውል መግባታቸው በተባበሩት መንግሥታት ድርጅት ቻርተር ላይ ተጠቅሷል።

በሥነ ሥርዓት ጉዳዮች ላይ የፀጥታው ምክር ቤት ውሳኔዎች በዘጠኝ አባላት የሚጸድቁ ሲሆን፣ ከበድ ባሉ ጉዳዮች ላይ ግን ከዘጠኙ ውስጥ የአምስቱም ቋሚ አባላት ስምምነት መኖር አለበት። ይህም ድምፅን በድምፅ የመሻር ሥልጣን በመባል የሚታወቀውና ሶቭዬት ኅብረት፣ አሜሪካና እንግሊዝ በ19

45ቱ የያልታ ስምምነት የተቀበሉት ነው ። እንደ አከራካሪ ጉዳይ በሰላማዊ መንገድ እንዲያልቅ ወይይት በሚደረግበት ወቅት ጉዳዩ የሚመለከተው ሀገር ድምፅ የመስጠት መብት አይኖረውም ።

ፀጥታው ምክር ቤት ስላምን የሚያደፈርስ ሁኔታ መኖሩን ሲያረጋግጥ ዓለም አቀፍ ሰላምን ደገንነት የሚረጋጋበትን ሐሳብ ያቀርባል ወይም አስፈላጊ የሆነውን እርምጃ ይወስዳል ። በዚህም መሠረት አባል ሀገሮች ከኃይል እርምጃ በመለስ ለምሳሌ የኢኮኖሚና የመገናኛ ግንኙነታቸውን እንዲያቋርጡ ወይም ጥቃትና ወረራ ከተፈጸመበት ሀገር ጎን በመቆም ወታደራዊ ድጋፍ እንዲሰጡ ያደርጋል ። ፀጥታው ምክር ቤት እርምጃ አስከፊውን አባልሀገሮች በተናጠል ወይም በጋራ ራሳቸውን ከጠላት ሊከላከሉ ይችላሉ ። ፀጥታው ምክር ቤት ሥራዎቹን እንዳስፈላጊነቱ ልዩ ልዩ ከሚሸፍኑና ከሚቴዎችን በማቋቋም ያከናውናል ።

በአጠቃላይ የተበበሩት መንግሥታት ድርጅት በተቋቋመበት ዓላማ መሠረት በተለይ ለዓለም ሰላምና መረጋጋት አደገኛ የሆኑ ውጥረቶችን በማቀዝቀዝና ከተቻለም በማስወገድ ረገድ የፀጥታው ምክር ቤት ጠቃሚ አስተዋጽኦ ያለው ቢሆንም በተለይ አብዛኛዎቹ የምክር ቤቱ ቋሚ አባላት የምዕራብ ኃያላን መንግሥት መሆንና እነዚህም ድምፅን በድምፅ በመሸር መብታቸው ተጠቅመው ተፅዕኖ ስለሚያደርጉ ሁኔታው የምክር ቤቱን ዐቅም ውሱን አድርጉታል ። በዚህ ምክንያት ምክር ቤቱ የሚጠቀምበትን ያህል ለማከናወን ባለመቻሉ በተለይ ድምፅን በድምፅ የመሸር ሥልጣን ይዘታን በሚመለከት በተለያዩ ጊዜያት ሐሳቦች ቀርበዋል ።

ተናሥኦት (Uprising)

ተገሥኦ ከሚለው ቃል የወጣ ሲሆን ትርጉሙም መነሣት ማመፅ ፣ ማለት ነው ።

የተወሰኑ ማኅበራዊ ክፍሎች ወይም መደቦች ያለውን የፖለቲካ ሥልጣን በመቃወም ለመብታቸው መከበር የሚያካሂዱት እንቅስቃሴ ነው ። ተናሥኦት ከትጥቅ ትግል ጋር ሲቀናጅ ወደ አመፅነት የሚሸጋገርና የተጠናከረም ይሆናል ። የተደራጀ ተናሥኦት ሕዝባዊነት ያለውና ከሞላ ጉደልም አብዮ

ታዊ ዓላማዎች ያሉት ቢሆንም ግልጽ የሆነ ግብና የተደራጀ አመራር ሳይኖረው በግብታዊነትና በተበታተነ ሁኔታ የሚካሄድ ተናሥኦትም አለ ። የግብታዊ ተናሥኦት ጠቀሜታ በሚያጋጥመው ቅዋሜና በሂደትም በሚያገኘው አመራር የሚወሰን ቢሆንም በአመዛኙ ውጤታማነቱ አጠራጣሪ ነው ።

ግርክሳውያን የተናሥኦትን ይዘትና ጠቀሜታ የሚያዩት የፖለቲካ ሥልጣን ለመያዝ ከሚደረገው አጠቃላይ የፖለቲካ ትግል ጋር በተያያዘ ሁኔታ ነው ። አድጋሪ መደቦች ሥልጣን ላይ ለመቆየት በኃይል ሲጠቀሙና አብዮታዊ ኃይሎችን በጉልበት ለማፈን ሲሞክሩ ሕዝባዊ ተናሥኦት በትጥቅ ትግል ጭምር ተጠናክሮ መካሄድ እንደሚያስፈልገውና ሥልጣን በአመፅ እንዲያዝ መታገሉም ግዴታ እንደሚሆን ግርክሳውያን ያምናሉ ። ይህ ዓይነት ሕዝባዊ ተናሥኦት ለታለመለት ግብ እንዲበቃ ለማድረግ ግን በተደራጀ መልክ መካሄድና በአብዮታዊ ኃይሎች መመራት አለበት ።

(አመፅን ፣ አብዮትን ይመለከታል ።)

ተናክኦታዊ ቁስለካልነት

(Mechanical Materialism)

ተናክኦ ከሚለው የግፅክ ቃል የወጣ ሲሆን ትርጉሙም መነካካት ማለት ነው ።

ዓለም የተሠራው ቁሳዊ ከሆኑ ብናኞችና ግንኙነቶች ነው የሚል ፍልስፍና ነው ። ብናኞች ራሳቸውን ችለው የሚኖሩ ሲሆን በአጠቃላይ ግንኙነታቸውና ውስብስብ አወቃቀራቸው ዓለምን ይመሠርታሉ ። ግንኙነቶቹ የሚመነጨት ከተናክኦታዊ እንቅስቃሴ ነው ። ማለትም የብናኞቹ ግንኙነት የሚፈጸመው በውጫዊ ንክኪት ነው ። እንቅስቃሴው ተናክኦታዊ ወይም ከንክኪት የሚመጣ መሆኑ ዓለም ከሐሳብ ወይም ንቁ ከሆነ ፈጣሪ እንዳልመነጨ የሚጠቁም የተናክኦታዊ ቁስለካልነት መሪ ሐሳብ ነው ። በዚህ ፍልስፍና መሠረት ዓለም በአጠቃላይ ውስብስብ የሆነ ግሽን ነው ።

በተናክኦታዊ ቁስለካልነት አመለካከት አንድን ነገር መረዳት ማለት እንደት እንደሚሠራ ግወቅ ማለት ነው ። እንደት እንደሚሠራ ለማወቅ የምንችለው ውስጡ ባሉት ብናኞችና ክፍሎች መካከል ያለውን ግጥም

ጥምሽና የእርስ በርስ ንክኪት በግየት ነው። የሰዓትን አሠራር ግወት የምንችለው የተለያዩ ዕቃዎች በመነካካት እንዴት እንደሚንቀሳቀሱ ስናይ ነው። ዓለምን የምናውቀው የቁሳዊ ብናኞችን ገጥምጥምሽና ንክኪት በግጤን ነው። በተጨማሪም እንድ ነገር እንዴት እንደሚሠራ ካወቅን ልንጠግነው፣ ልናሻሽለውና ልንለውጠው በሰምንችል ያለን ተናክሊታዊ ዕውቀት ለተግባራዊ እንቅስቃሴአችን ጠቃሚ ነው።

ተናክሊታዊ ቁስላካልነት በፍልስፍና ታሪክ ውስጥ የተጫወተው ሚና ከፍተኛ ነው። በአንድ በኩል በአመለካከት የሳይንስን በተለይ የተናክሊትን ሳይንስና ዕድገት ያገዘና ያበረታታ ሲሆን በሌላ በኩል ሐሳባዊ ፍልስፍናን በመዋጋት ቁስላካልነትን እራምዷል። በሐሳባዊ ፍልስፍና አመለካከት አመጣጥ፣ ምንነትና ለውጥ የሚያንፀባርቁት የሐሳብን ፍላጎት ወይም ግብ ነው። የተናክሊታዊ ቁስላካልነት ታላቁ አስተዋጽኦ ማንኛውንም ነገርና ከስተት ከቁስላካል ሁኔታና ሕግ እንፃር ብቻ ለመረዳት መዋከሩ ነው። ቁስላካል እራሱን በራሱ ያስረዳል የሚለውን መርህ በመያዝ መንፈሳዊ ምክንያቶችን ለማስወገድ ጥሯል።

ይህ ፍልስፍና የተስፋፋው በ17ኛውና በ18ኛው ምዕት ዓመት መሆኑ የሚያስረዳው በጊዜው ተራማጅ የነበረውን የቡርጂርዕ የተዓለምና ጥቅም የሚያንፀባርቅ መሆኑን ነው። በሐሳባዊነት በተለይም በሃይማኖት የበላይነት ላይ ተመሥርቶ የነበረውን የፈውዳል ርዕዮተዓለም ለመገርሰስ ተናክሊታዊ ቁስላካልነት አስፈላጊ አመለካከት ነበር። ኅብረተሰብን በሚመለከት ረገድ በጊዜው ተራማጅ የነበሩ ሐሳቦችን አፍልጻል። ተናክሊታዊ ቁስላካልነት ሰዎችን እራሳቸውን እንደቻሉ አተሞች አድርጎ በመውሰድ፣ በትክክል ሊሠራ የሚችል ኅብረተሰብ ሊመሠረት የሚችለው በምን ዓይነት ግንኙነትና መዋቅር ነው የሚለውን ጥያቄ በማንግብት የኅብረተሰብን ለውጥ አስፈላጊነት ከማስተማራቸውም በላይ አንዳንዶቹ የተምኔታዊ ሰኛ ሊዝም መሥራች ለመሆን በችተዋል።

ሆኖም ተናክሊታዊ ቁስላካልነት ዓይነተኛና መሠረታዊ ድክመቶች ነበሩት። ዓለምን የነገሮች ጥርቅም አድርገው በመመልከታቸው ተናክሊታዊ ቁስላካልነት የዓለምን

ዋና ጠባይ ግለትም የዕድገትን የማያቋርጥ ሂደት እውንነት ሊመለከቱ አልቻሉም። በእነሱ አመለካከት የአዲስ ነገሮች መፈጠር የዕድገት ሂደት ውጤት ሳይሆን ከዕድል ወይም ከአጋጣሚ የሚገኝ የገጥምጥምሽ ውጤት ነው። የእንቅስቃሴን የተሰያዩ ትርያች (ኬሚካላዊ፣ ሥነ ሕይወታዊ ወዘተ...) አለግጤናቸውና እንቅስቃሴን በአጠቃላይ ተናክሊታዊ ብቻ አድርገው መውሰዳቸው ሌላው ድክመታቸው ነው። ዓለም ውስብስብ ግሽን ነው የሚለው አመለካከታቸው እንኳን ይህን ግሽን ግን ፈጠረው የሚል ጥያቄ ከማስነጣቱም በላይ የዓለም ግሽንነት የሐሳብን ፈጣሪነት ይጠይቃል ወደሚል ሐሳባዊ ድምጸማ የሚወስድ ነው። ውስብስብ የሆኑትን የኅብረተሰብንና የሐሳብን እንቅስቃሴዎች በተናክሊታዊ ዘዴ እንረዳለን ግለታቸው ተጨባጭ ያልሆኑና የተሳሳቱ የሥነ ዕውቀትና የፖለቲካ አስተሳሰቦች እንዲኖራቸው አድርጎቸዋል።

(ሥነ ገብን፣ ጲያሌክሲካዊ ቁስላካልነትን፣ አተሚዝምን፣ ቁስላካልነትን ይመለከታል።)

ተንገዋላይ ተረፈ ሕዝብ
(Floating Surplus Population)

በካፒታሊስት ሀገሮች አንዴ በምርት ተግባር ውስጥ በመሳተፍ፣ በሌላ ጊዜ ደግሞ ከምርት ተግባር ውጭ የሚገኙትን ሰዎች የሚያመለክት የአንፃራዊ ተረፈ ሕዝብ አንዱ መልክ ነው። የተንገዋላይ ተረፈ ሕዝብ ዓይነተኛ ጠባይ የካፒታሊስት ኢኮኖሚ በግንግና በድራት ደረጃ ላይ በሚገኝበት ጊዜ ቁጥሩ የመቀነስ አዝማሚያ ሲኖረው ኢኮኖሚው በቀውስና በዝቅጠት ደረጃ ላይ በሚሆንበት ጊዜ ደግሞ የማደግ አዝማሚያ ያሳያል።

ተንገዋላይ ተረፈ ሕዝብ ጎልቶ የሚታየው በአንዳስትሪም ሆነ በሌሎች የሥራ መስኮች የተሰማሩ ሠራተኞች በሚገኙባቸው በከተሞችና በአንዳስትሪዎች ኢኮኖሚዎች ሲሆን የምንዳ ደረጃ (አንፃራዊ በሆነ መንገድ) እንዲያቀለቁል ያደርጋል።

ምንም እንኳን ተንገዋላይ ተረፈ ሕዝብ ከላይ አንደተጠቀሰው አንዴ በምርት መስክ ውስጥ የሚገኙትን በሌላ ጊዜ ደግሞ ከምርት መስክ ውጭ የሚሆኑትን ሥራ አጠቃ

የሚያመለክት ቢሆንም ከምርት መስክ ውጭ በሚቆዩበት ወቅት በሚፈጠሩት የቴክኖሎጂ ዕድገትና የምርት አደረጃጀት ለውጦች ምክንያት አንዳንዶቹ በቀድሞ ሙያቸው ሊሰማሩ የሚችሉበት የምርት መስክም አየጠፋ ስለሚሄድ ሙያዎቻቸው ይሆናሉ ።

ተዘዋዋሪ ካፒታል
(Circulating Capital)

ባንድ የምርት ሂደት ውስጥ አሴቲን በክሬል ሳይሆን ሙሉ በሙሉ አዲስ ወደሚመረተው ሸቀጥ በማስተላለፍ ሸቀጡ ከተሸጠ በኋላ በገንዘብ መልክ ወደ ቡርጂዚው የሚመለሰው የምርታዊ ካፒታል ክፍል ነው ።

ይህም አንደጥሬ ዕቃዎችና አንደ ነጻጅ የመሳሰሉትን ያጠቃልላል ። ምንም እንኳን የሥራ ኃይል በምርት እንቅስቃሴ ውስጥ አሴቲን አንደጥሬ ዕቃዎች ወደ አዲሱ ሸቀጥ ማስተላለፍ ሳይሆን አዲስ አሴት የሚፈጠር ቢሆንም የተለያዩ የምርታዊ ካፒታል ክፍሎች በካፒታል የመገለባበጥ ፍጥነት ውስጥ ባላቸው አጠቃላይ ባሕርይ አንጻር ሲታይ በተዘዋዋሪ ካፒታል ሥር ካሉት እምብዛም ልዩነት የሌለው በመሆኑ በተዘዋዋሪ ካፒታል ሥር ይመደባል ።

ምርታዊ ካፒታልን በተዘዋዋሪና በነባር ካፒታል መክፈሉ በካፒታል የመገለባበጥ ፍጥነት ውስጥ የተለያዩ የምርታዊ ካፒታል ክፍሎች ያሏቸውን የተለያዩ ባሕርያት ለመገንዘብ ሲረዳ፣ ቀደም ሲል በጠቀሰነው የጋራ ባሕርይ ምክንያት ጥሬ ዕቃንና የሥራ ኃይልን አንድ ላይ ለማስቀመጥ መወሰን ግን የቡርጂዚው ትርፍ ምንጭ የተበዘበዘው የወዝአደሩ የሥራ ጊዜ መሆኑን ስለሚሸፍን አሳሳች ነው ።

(*ሚ ካፒታልን፣ ተለዋዋጭ ካፒታልን፣ ነባር ካፒታልን ይመለከታል ።)

ተግባር
(Practice)

ሰዎች የህልውናቸው መሠረት የሆነውን ቁሳዊ ሀብት የሚያመርቱበትን ነባራዊ ሂደት፣ መደቦች የሚያከናውኑትን አብዮታዊ

ትግልና ዓለምን ለመለወጥ የሚፈጽሟቸውን ማኅበራዊ ክንዋኔዎች፣ ሳይንሳዊ ምርምርና ጥናትን የሚያመለክት የፍልስፍና ፈርጅ ነው ። ተግባር ሥራን (ምርትን)፣ ማኅበራዊና ፖለቲካዊ ክንዋኔዎችን እንዲሁም ሳይንሳዊ ምርምርና ጥናትን ያቀፈ ሲሆን መሠረቱ ግን ሥራ ነው ።

ተግባር እያንዳንዱ ግለሰብ በሰሜት እነሣሽነት የሚፈጽማቸውን ክንዋኔዎችና እንቅስቃሴዎች የሚያመለክት ሳይሆን ሰዎች ባህላቸውንና ዕውቀታቸውን የሚፈጥሩበትን አጠቃላይና ዓላማ ያለው ማኅበራዊ እንቅስቃሴን የሚያሳይ ጽንሰ ሐሳብ ነው ። ተግባር ማኅበራዊ በመሆኑ አድራጊው ኅብረተሰብ ነውና በተግባር አማካይነት የሚገኘውም ዕውቀት ማኅበራዊ ነው ።

ተግባር፣ ሰዎች ተፈጥሮንና ኅብረተሰብን የሚለውጡበት ሂደት በመሆኑ ዕውቀትን ይገበያሉ፣ ልምዳቸውን ያዳብራሉ፣ ችሎታቸውንም ያሻሽላሉ ። በዚህም ጊዜ አራሳቸውን ይለውጣሉ ። የዕውቀት መሠረት፣ የዕውቀት ዓላማና የዕውቀት ትክክለኛነት የሚረጋገጠው በተግባር ነውና ተግባር የእውነት መለኪያም ነው ።

ንድፈ ሐሳብ ከተግባር የሚመነጭ፣ መልሶም የተግባር መመሪያ በመሆን የሚያገለግል በመሆኑ ሁለቱም የማይነጣጠሉ ናቸው ።

(ሥራን፣ ንድፈ ሐሳብን ይመለከታል ።)

ተጣራ የማዘዘሪያ ወጪ (የ—)
(Net or Genuine Cost of Circulation)

በካፒታሊስት ኢኮኖሚ የንግድ ዘርፍ ውስጥ የንግድ ካፒታሊስቱ የገዛቸውን ሸቀጦች ወደገንዘብ ለመለወጥ እንዲችሉ የሚያወጣው ወጪ የተጣራ የማዘዘሪያ ወጪ ይባላል ።

የተጣራ የማዘዘሪያ ወጪ የሒሳብ መዝገብ ለመያዝ፣ ሸቀጦችን ለማሻሻጥና ለማስተዋወቅ ወዘተ... የሚወጣ የንግድ ካፒታሊስቱ ወጪ ነው ። የንግድ ካፒታሊስቱ በዚህ ዓይነት የሥራ እንቅስቃሴ እንዲሰማሩ

የግብርማቸው ሠራተኞች የሥራ ባሕርይ በመሠረቱ ኢምርታዊ ነው ። ስለሆነም ለእነዚህ ሠራተኞች የሚደረገው ክፍያ የሚገኘው በምርታዊው መስክ ከተገኘው ተረፈ እሴት ነው ። ካፒታሊዝም አሁን በደረሰበት ደረጃ በተለይ በማሻሻሻ ሥራ ላይ ያሰማራቸው ሠራተኞች ቁጥር እጅግ ከፍተኛ ነው ። እንዲሁም ለማሻሻሻና ለማስተዋወቂያ የሚያወጣው ወጪ መጠን በተመሳሳይ እጅግ ከፍ ያለ ነው ። ይህንን ሁሉ ወጪ ደግሞ የንግድ ካፒታሊስቱ ሸቀጦችን በሚዝቡት ተገልጋይ ሕዝቦች ላይ በመጫን ስራሱ ከፍተኛ ትርፍ ያገኛል ።

(የማዘዘሪያ ወጪን ፣ ተጨማሪ የማዘዘሪያ ወጪን ይመለከታል ።)

ተጨማሪ የማዘዘሪያ ወጪ
(Additional Cost of Circulation)

የንግድ ካፒታሊስቱ ለተገልጋዮች የሚያቀርበው ሸቀጥ ስፍጅታ ብቁ እንዲሆን ወዘለደሮች ቀጥሮ ሸቀጡን በግንጋንዝ ፣ በግሽግ ወዘተ... ተጨማሪ ተረፈ እሴት ለግክል የሚያወጣው ወጪ ተጨማሪ የማዘዘሪያ ወጪ ይባላል ።

ተጨማሪ የማዘዘሪያ ወጪ የሚፈጥሩት ምርታዊ ሥራዎች ናቸው ። እነዚህም ለምሳሌ እንዲሁ ሸቀጥ በወረቀት ፣ በግጥን ፣ በጠርጫኝ ወዘተ... አሸን የማቅረብ ሥራ ፣ ሸቀጦችን በመጋዘን ውስጥ የማስቀመጥ ሥራ ፣ ሸቀጦችን ከተመረቱበት ስፍራ ወደሚሸጡበት ስፍራ የማድረስ ሥራ ወዘተ... ምርታዊ ሥራዎች ሲሆኑ በዚህ የሥራ ዘርፍ ተሰማርተው የሚሠሩት ወዘለደሮች በምርታዊ ሥራቸው ሸቀጡ ላይ አዲስ እሴት ይጨምሩበታል ። በዚህ አዲስ እሴት ዝውውርን በሚመለከት ሸቀጦችን በመጨረሻ መልካቸው ለፍጅታ አመቻችተው ያቀርባሉ ። ተጨማሪ የማዘዘሪያ ወጪ የሚባለውም የንግድ ካፒታሊስቱ ለዚህ ዓይነቱ ሥራ የሚያወጣው ወጪ ነው ።

(የማዘዘሪያ ወጪን ፣ የተጣራ የማዘዘሪያ ወጪን ይመለከታል ።)

ተጨማሪ ተረፈ እሴት
(Extra Surplus Value)

የተወሰኑ ካፒታሊስቶች ለተወሰነ ጊዜ ብቻ ሊያገኙት የሚችሉ የአንጻራዊ ተረፈ እሴት ዓይነት ነው ። በተለይ በነፃ ውድድር ካፒታሊዝም ዘመን እያንዳንዱ ካፒታሊስት ከፍተኛ ትርፍ ለማጋበስ ባለው ፍላጎት እዳዲስ መሣሪያዎችን በመሥራት ወይም በመግዛት ድርጅቱን ይበልጥ ዘመናዊና ምርታማ ለማድረግ ይሸቀዳሪማል ። በዚህ መንገድ እንዳንድ ካፒታሊስቶች ከሌሎች ካፒታሊስቶች ቀድመው አዳዲስ መሣሪያዎችንና የአሠራር ዘዴዎችን በግምረት ተግባር ላይ በማዋል የሥራን ምርታማነት ያሳድጋሉ ። እነዚህ ካፒታሊስቶች የሚያስመርቱት የእያንዳንዱ ሸቀጥ እሴትም ሌሎች ካፒታሊስቶች ከሚያስመርቷቸው ተመሳሳይ ሸቀጦች እሴት ዝቅ ያስ ይሆናል ። የሸቀጦች ዋጋም የሚወሰነው ባለው አማካይ የአመራረት ሁኔታ እንደመሆኑ ቁጥራቸው የተወሰነ ካፒታሊስቶች ሸቀጦቹን ካላቸው እሴት በላይ በሆነ ዋጋ ይሸጧቸዋል ። ሸቀጦቹ በተሸጡበት ግንባራዊ እሴትና ባላቸው እሴት መካከል ያለው ልዩነት ተጨማሪ ተረፈ እሴት ይባላል ።

የተሻሻለው የማምረት ቴክኒክ በሌሎች ካፒታሊስቶች ታውቆ በሥራ ላይ ሲውል ተጨማሪ ተረፈ እሴት ማግኘቱ ያከትማል ። ለተጨማሪ ተረፈ እሴት የሚደረገው እሸቅ ድምድም ግን ያለማድረግ ይካሄዳል ። ይህ እሸቅድምድም የቴክኖሎጂ ዕድገት ቢያስገኝም በካፒታሊስቶች መካከል ያለውን ቅሪኔ እያባባሰ የብዙዎችን መዳቀቅና የጥቂቶችን መበልጸግ ብሎም የሞናፖሎችን መፈጠር ያስከትላል ። በሌላም በኩል የተሻሻሉ የማምረቻ መሣሪያዎችንና የአመራረት ዘዴዎችን ለመጀመሪያ ጊዜ በሥራ ላይ ያዋሉ ካፒታሊስቶች ተጨማሪ ተረፈ እሴት የማግኛ ጊዜያቸውን ለማራዘም በምሥጢር ስለሚይዙ ስቴክኖሎጂ ዕድገት መስፋፋት ዕንቅፋት መሆኑ ግልጽ ነው ።

(አንጻራዊ ተረፈ እሴትን ይመለከታል ።)

ተጨባጫዊነት

(Positivism)

ሰውን ከሥነ መለኮት ፣ ከጻብአካልና ከመሳሰሉት በጣም ረቂቅ ፣ ጠቃሚ ያልሆኑና ትክክለኛነታቸው በተግባርና በተጨባጭ ከግደረጋገጥ አስተሳሰቦች ማላቀቅ ያስፈልጋል የሚል የሐሳባዊ ፍልስፍና አንድ አዝማሚያ ነው ። ተጨባጫውያን እንደሚሉት ዕውቀት ትክክለኛና ጠቃሚ እንዲሆን ከተፈለገ መከተል ያለብን ሕግ ፣ የአስተሳሰብና የአቀራረብ ዘዴ በተፈጥሮ ሳይንስ ላይ የተመሠረተ መሆን አለበት ።

ሳይንስ የሚያጠናውና በጥናቱም የሚገነዘበው ተጨባጭ ነገሮችን በመሆኑ ፣ ሐሳብም ከተጨባጭ ነገሮች ሳይንጠል ከልባ ዌና ከልምድ በሚገኙ መረጃዎች በተቀነባበረ መንገድ ሲገለገል ሳይንሳዊ መርህ ይሆናል ይላሉ ። በተጨባጫውያን አመለካከት ዕውቀት ጠቃሚ ፣ ትክክለኛና ተግባራዊም ግልጋሎት የሚሰጠው መነሻው ተጨባጭ እውነታ ሲሆንና የሰው ልጅ ረቂቅና ከዐቅሙ በላይ የሆኑ ጥያቄዎችን ትቶ ግንዛቤውን በተጨባጭ እውነታ ላይ ብቻ ሲወሰን ነው ።

በእነሱ ሐሳብ ዕውቀት ሦስት ደረጃዎችን የሚያልፍ ነው ። የመጀመሪያው ደረጃ ነገሮችን በመንፈሳዊ ኃይሎች አማካይነት የምንገነዘብበት በመሆኑ የሥነ መለኮት ደረጃ ይባላል ። ሁለተኛው ከመንፈሳዊው ወደ ረቂቅ የምንተላለፍበት የጻብአካል ደረጃ ነው ። ሦስተኛው የትክክለኛና የብስለት ደረጃ ማለትም የተጨባጫዊነት ደረጃ ሲሆን የዚህም ደረጃ ባሕርይ መንፈሳዊና ረቂቅ አስተሳሰቦችን በመተው ነገሮችን ከተጨባጭ ግንኙነታቸው አንፃር ለመረዳት የምንገነዘብበት ደረጃ ነው ።

ተጨባጫዊነት ከዳሳሽነት የሚለይበት ነጥብ ለዳሳሽነት የዕውቀት ምንጭ ልምድ ሲሆን ተጨባጫዊነት ግን ይህንን አባባል በሙሉ ሳይቃወም ልምድ ሲባል ግን በአጋጣሚ የሚገኘው ሳይሆን ለዕውቀት አመች በሚሆን መንገድ አበጅተን ፣ አቀነባብረንና አስተካክለን የምንቀይሰው ነው ይላል ።

ዕውቀትን ለማግኘት ነገሮችን እንዳሉ መቀበል ሳይሆን ተጨባጭ በሆነ መንገድ መመለከት ያስፈልጋል ። ተጨባጫዊ የምንሆነው ነገሮችን እንድንጠቀምባቸው የሚረዳንን ዘዴ ቀይሰንና በርሱም አማካይነት ለዕውቀት ብቁ ወይም አመች ስናደርጋቸው ነው ።

በተጨባጫዊነት ውስጥ ተጨባጭ የሚለው ጽንሰ ሐሳብ ሲታይ ባንድ በኩል ተጨባጭ ነባራዊነት ያለው አይመስልም ። ምክንያቱም ተጨባጭ ሆን ተብሎ በኛው የተቀነባበረ ፣ የተስተካከለና በርሱም ብቻ እንድንወሰን የሚጠይቅ በመሆኑ ነው ። በሌላም በኩል ከተጨባጭ ሁኔታ ባሻገር ከዐቅማችን በላይ የሆነ እውነታ እንዳለ አድርጎ የሚገምትም በመሆኑ ተጨባጫዊነት ወደ ኢታዊነት ያመራል ።

ተጨባጭ ነባራዊ ከስተት ነውና የምንረዳው በተናጠል ሳይሆን በከስተቶች ሥርዓት ነቱ ነው ። እነዚህ ከስተቶች ደግሞ እኛ የምናበጃቸው ሳይሆኑ ከነባራዊ እውነታ የሚፈልቁና የርሱንም ምንነት የሚገልጹ ናቸው ። ለምሳሌ የመንግሥትን አመጣጥ ፣ አስፈላጊነትና ሚና የምንረዳው ከሌሎች ማነባራዊ ከስተቶች ነጥስን ሳይሆን ከሚፈጠርበት ስልተ ምርት ጋር በማገናኘብ ነው ። ከነባራዊ ከስተቶች ውጭ ምንም ነገር ሲኖር ባለመቻሉና የከስተቶች ምንነት የሚገለጸው በሥርዓት አማካይነት በመሆኑ ፣ ይህንን ሥርዓት የሚያንፀባርቅ ንድፈ ሐሳብ እንደ አመችነቱ የሚነደፍ ሳይሆን የነባራዊ ከስተቶችን ውስጣዊ ሕግጋት የሚያንፀባርቅ ነው ። ነባራዊውን እውነታ ከሰው ዐቅም ውጭ አድርጎ መረዳት ሰው በነባራዊ ሕግጋት የሚገዛ ሳይሆን ለራሱ በሚያመቸውና በሚቀናው ሕግ የሚመራ ነው ። ማለት ስለሚሆን የእውነትን ፍች ማዛባት ፣ የሕግንም የነባራዊ እውነታ ነፀብራቅነት አለመቀበል ይሆናል ። እንደተጨባጫውያን እውነት ማለት ጠቃሚና አመች የሆነ ነገር ማለት ነው ። ለምሳሌ የኅብረተሰብን በመደብ መከፋፈል ከጠቃሚነት አንፃር የሚተረጉሙ ስለሆነ አመለካከታቸው የገዥ መደብ ደጋፊዎች መሆናቸውን ያረጋግጣል ።

(ዳሳሽነትን ፣ ኢታዊነትን ፣ እውነትን ፣ ነባራዊ እውነታን ይመለከቷል ።)

ተጨባጭ ሥራ
(Concrete Labour)

ግናቸውንም የተወሰነ ምርት ወይም ገልጋሎት ለማስገኘት ታስቦ ጥቅም ላይ የሚውል የሰው የሥራ ኃይል ተጨባጭ ሥራ ይባላል ።

የሰው ልጅ የሥራ ኃይሉን የሚያፈሰሰ ባቸው ተገባሮች ሁሉ በተወሰኑ የምርት ተገብሮችና የምርት መግሪያዎች በመጠቀም የተለያዩ የአሠራር ዘዴዎችን በመተየስ የተወሰኑ ውጤቶችን ለማስገኘት የሚታተዱ ናቸው ። ግብርና፣ ሸክላ ሥራ፣ አናጢነት፣ ግንባራነት ወዘተ ... የተለያዩ ውጤቶችን ለማስገኘት የሚታተዱ፣ በተለያዩ የምርት መገልገያዎች የሚከናወኑ ሥራዎች ናቸው ። ልምሳሌ ግንባራነት፣ ልብስ ስፈነት፣ አንጥረኝነት፣ ሸክላ ሠሪነት ወዘተ ... እያንዳንዳቸው የተለያዩ ተጨባጭ ሥራዎች ናቸው ። ጭፍ ተጨባጭ ሥራ የሚባለው አንድ የተወሰነ የጠቀሚታ እሴት ለማስገኘት ወይም የተወሰነ ገልጋሎት ለመስጠት የሚውል የሰው ሥራ ነው ።

ሥራ ሁልጊዜም ቢሆን የተወሰነ ግብ ያለውና ለገብረተሰብ ህልውና አስፈላጊ የሆኑ የጠቀሚታ እሴት ያላቸውን ዕቃዎች ለማምረት የሚውል ስለሆነ ተጨባጭነት ያለው ነገር ነው ። ተጨባጭ ሥራ ገብረተሰብ ጭራ አግካይነት መሠረታዊ ፍላጎቶችን ለማሟላት ግምረት ከጀመረበት ጊዜ አን ሥቶ የነበረ ታሪካዊ ፈርጅ እንደመሆኑ ከተለያዩ ሥርዓተ ግንባራት ባሕርያት ጋር ያልተያያዘ የገብረተሰብ ህልውና መሠረት የሆነ ዘላቂነት ያለው ፈርጅ ነው ።

(ረቂቅ ሥራን ይመለከታል ።)

ተገራሪና ኢተገራሪ ቅራኔዎች
(Antagonistic and Nonantagonistic Contradictions)

ተገራሪ ቅራኔ የሚገልጸው ጥቅማቸው ጨርሶ ሊጣጣም በማይችል በሁለት መደቦች መካከል ያለውን የግንኙነት ዓይነት ነው ። ተገራሪ የተባለበትም ዋና ምክንያት ቅራኔው ጭያው ባለው ግንባራዊ ሥርዓት ውስጥ ሊፈታ

የማይችል በመሆኑ አይቀረ የሥርዓት ለውጥ ስለሚያስከትል ነው ። የተገራሪ ቅራኔ ዓይነትኛ ጠባይ ቅራኔው በየጊዜው እየሰፋና እየከረረ መሄዱና በተወሰነ ደረጃ ላይ ከፍተኛ ግጭትና አመፅ በማስከተል ወደ አብ የታዊ ሁኔታ ግምራቱ ነው ።

ኢተገራሪ ቅራኔዎች የሚገልጹት በሁለት መደቦች ወይም የገብረተሰብ ክፍሎች መካከል ያለውን መሠረታዊ ያልሆነ ቅራኔ ሲሆን ግጭታቸውም ወደ ገብረተሰብ ለውጥ የማይወስድ ነው ። ማለትም ቅራኔው ቀስ በቀስ የሚፈታ እንጂ አብዮትን የሚጠይቅ አይደለም ። በወዝአደሩና በአርሶ አደሩ መካከል ያለው ቅራኔ እንደምሳሌ ሊጠቀስ ይችላል ። ወዝአደሩና አርሶአደሩ በተለያዩ ሁኔታዎች ውስጥ የሚገኙ በመሆናቸው በተለይም በገበያ እካባቢ በሁለቱ መደቦች መካከል ቅራኔ ይታያል ። ሆኖም ቅራኔው ሁለቱም ከሚገኙበት ትክክለኛ ሁኔታ አንገር ማለትም ሁለቱም ተበዝባዥ መደቦች ከመሆናቸው አንገር ሲታይ መሠረታዊ አይደለም ። መሠረታዊ ባለመሆኑ ነው የጋራ ጠላታቸውን በአንድነት ለመዋጋት ከስምምነት ላይ መድረስ የሚችሉት ።

(መሠረታዊና ኢመሠረታዊ ቅራኔን ይመለከታል ።)

ተፈጥሮ ሕግ (የ—)
(Natural Laws)

በተፈጥሮ ውስጥ በሚገኙ ከስተቶችና ሂደቶች መሀከል የሚታዩ ግንኙነቶችን የሚገልጹ ሕግጋት የተፈጥሮ ሕግጋት ይባላሉ ። እነዚህ ከስተቶችና ሂደቶች ከሰው ፍላጎትና ገሊና ውጭ ነፃ ህልውና ያላቸው በመሆናቸው ነባራዊ ናቸው ። ስለዚህ በነዚህ ነባራዊ ነገሮች መሀከል ያሉትን ግንኙነቶች የሚገልጹት ሕግጋትም ነባራዊ ናቸው ።

የተፈጥሮ ሕግጋት ሦስት መሠረታዊ ባሕርያት አሏቸው ። በመጀመሪያ በተፈጥሮ ውስጥ የሚታዩ ድርጊቶች ተፈጥሮአዊ ምክንያት አላቸው ። እነዚህ ተፈጥሮአዊ ምክንያቶች ደግሞ የጭፍንነትና የግብታዊነት ባሕርይ ይታይባቸዋል ። ለምሳሌ ዝናብ ሲዘገብ መሬቱ ይርሳል ፣ ወንዞች ይሞላሉ ፣

ነፋስ ሲነፍስ አባራ ያሰነሣል ፤ ዛፎችን ያወ ዛውዛል ፤ ደመናን ያንጉዛል ። በዚህ መልክ ተፈጥሮአዊ ምክንያቶች ተመሳሳይ ባሕርይ ያላቸው ውጤቶችን በማያቋርጥ ሁኔታ ያስገኛሉ ። እነዚህ ተፈጥሮአዊ ምክንያቶች ሊገለጹ ፣ ሳይንሳዊ በሆነ መንገድ ሊተነተኑ ይችላሉ ። ያም ሆኖ ግን ማንኛቸውም ተፈጥሮአዊ ምክንያቶች በግብ የሚከናወን እንቅስቃሴ ውጤቶች አይደሉም ።

ሁለተኛው ባሕርያቸው ደግሞ የተፈጥሮ ከስተፋች ሳይለዋወጡ እንዳሉ የሚደጋገሙ መሆናቸው ነው ። ፀሐይ ጠዋት ጠዋት በምሥራቅ ትወጣለች ፤ ግታ ግታ ደግሞ በምዕራብ ትጠልቃለች ። ሰዎች ይወሰዳሉ ፤ ያድጋሉ ፤ ይሞታሉ ። ብረት ሙቀት ሲያገኝ ይለጠጣል ። በተፈጥሮ ውስጥ ፍጹማዊ ድግግሞሽ ባይኖርም ፣ በተለያዩ ተፈጥሮአዊ ከስተፋችና ሂደቶች ውስጥ የሚታዩትን ድግግሞሽ በቀላሉ ለማየት ይቻላል ። ይህም የተፈጥሮ ከስተፋች ድግግሞሽ ስለከስተፋች ለማጥናትና ሕግጋታቸውን ለማወቅ ያስችላል ።

በመጨረሻም የተፈጥሮ ከስተፋች ፣ በነርሱም መሀከል ያሉትን ግንኙነቶች የሚገልጹት ሕግጋት የማንንም መደብ ጥቅም ስለማያገኙባቸው የመደብ ጠባይ የላቸውም ።

(ሕግ ፣ ግንባራዊ ሕግጋትን ይመለከታል ።)

ተፈጥሮአዊነት
(Naturalism)

የኅብረተሰብን ዕድገት መሠረታዊ መንሥኤዎች በአየር ንብረት ሁኔታዎች ፣ በመልክአ ምድር አካባቢዎች ፣ በሥነ ፍጥረትና በሰው ልጆች መካከል ባሉ የቀለም ወይም የዘር ልዩነቶችና በመሳሰሉት ላይ በተመሠረቱ ተፈጥሮአዊ ሕጎች አማካይነት ለመግለጽ የሚጥር ፍልስፍና ነው ። ከዚህም የተነሣ ተፈጥሮአዊነት ከአጠቃላይ የተፈጥሮ ሕጎች ሌላ የማኅበራዊ ሕይወትን ዕድገት የሚገዙ የተለዩ ሕጎችን መኖር ይከዳል ።

በእርግጥ ተፈጥሮአዊነት ሁሉም ነገር የሚገዛው በተፈጥሮ ሕጎች ነው ብሎ መናገሩ

መንፈሳዊነትን ለመዋጋት የጠቀመ ቢሆንም የኋላ ኋላ ግን አድጋሪና ሐሳባዊ አቋሙ እየጉላ መጥቷል ። በተለይም ይህ ፍልስፍና ከ19ኛው ምዕት ዓመት ጀምሮ የተንፀባረቀው በሥነ ውበት አመለካከት ውስጥ ነው ። ይህ አስተምህሮ ሥነ ውበትና የኪነት ውጤቶች ፣ የከስተፋችና የሁኔታዎች ቀጥተኛ ግልባጭ ውጤቶች ከፖለቲካና ከግብረገብ ውጭ እንደሆኑ ለማሳመን ጥሯል ። በተለይ በአሁኑ ዘመን በሕይወት አካላዊ ገጽታና በተፈጥሮአዊ ስሜቶች እርካታ ላይ በማተኮር በስለላ ታሪኮች ፣ በቀማኞች ፈልሞች ፣ በወሲባዊ ስሜት ቀስቃሽ ሥዕሎች ወዘተ... አማካይነት ስሜትን ለመቀሰቀስ ይሞክራል ። ባጠቃላይ በአሁኑ ጊዜ ከማኅበራዊ ትግል መሸሽጭ ፣ ለሕዝቡ ደስታና ሥቃይ ደንታቢስ መሆን ፣ ብልሹ በሆኑ የሕይወት ገጽታዎች ላይ ማተኮር በቀጥታም ሆነ በተዘዋዋሪ በተፈጥሮአውያን የሚሰበኩ ሐሳቦች ናቸው ።

በሥነ ምግባር ረገድ ተፈጥሮአዊነት ግብረገባዊ ፋይዳዎች የሚመነጨት ከተፈጥሮአዊ ማለትም ከደስታ ፍላጎት ፣ ሥነ ሕይወታዊ ዝግመተ ለውጥ ከሚያስከትለው የጋይልና የበላይነት ፍላጎት ወዘተ... ነው የሚለን ድፈ ሐሳብ ነው ። ሆኖም በ1940ዎቹና በ1950ዎቹ ውስጥ በተወሰኑ ተፈጥሮአውያን አማካይነት ሥነ ምግባርን አስመልክቶ እንዳንድ ሳይንሳዊ መርሆች ተስንዝረዋል ። እነሱም አንደኛ ፣ ሰናይ የሚለው የግብረገብ ነት ፋይዳ ነባራዊ ነው ፤ ምክንያቱም ከማኅበራዊ ሥርዓት ፣ ከስዎች ጥቅምና ፍላጎት ጋር የተያያዘ ነው ። ሁለተኛ ፣ ሰናይ የሚለው ጽንሰ ሐሳብ ይዘት ሊወስንና የተለያዩ ግብረገባዊ ደረጃዎቹም በነባራዊነት ሊረጋገጡ ይችላሉ ፤ ሦስተኛ ፣ ግብረገባዊ ብያኔዎች ነባራዊ ጠቀሜታ አላቸው ፤ ይህም ሊገለጽና ሊረጋገጥ ይችላል ። አራተኛ ፣ በሌሎች ማኅበራዊ ሳይንሳዊ መረጃዎች ላይ ከተመሠረቱ የሥነ ምግባርና የግብረገብ መርሆች ሳይንሳዊ ሊሆኑ ይችላሉ የሚሉ ናቸው ።

ሐሳባውያን ስለሥነ ምግባር ያላቸውን አቋም አስመልክተው ተፈጥሮአውያን የሰነዙ ስሩት ትችትና በንድፈ ሐሳቦቻቸውም ውስጥ ያራመዷቸው ሐሳቦች ቁስአካላዊ ሐሳቦችን ያንፀባረቁ በመሆናቸው ተራማጅ ገጽታ አሳይተዋል ። ይሁን እንጂ በተፈጥሮአዊነት

ውስጥ አንዳንድ ቁስለካላዊ አስተሳሰቦች የታቀፉ ቢሆንም ግርክሲዝም እንዳስረዳው ከተፈጥሮአዊ አቋሞች በመነሣት ለሥነ ጥበብም ሆነ ለግብረገብ ፈርጆች ዘላቂ የሆነ ሳይንሳዊ ትንተና ለግድረግ አይቻልም ።

(ዳርዊኒዝምን ይመለከታል ።)

ተፈጥሮአዊ ኢኮኖሚ (Natural Economy)

ተፈጥሮአዊ ኢኮኖሚ አምራቹ ግሰ ሰብ ለመሸጥና ለመሰወጥ ሳይሆን በቀጥታ የራሱን ፍጆታ ብቻ ለግርካት የሚያካሂደው የግምረት ተግባር ነው ። በዚህ ዓይነቱ ሂደት ምርት ውስጥ አምራቹ የግምረቻ መሳሪያዎችን ከግምረት አንሥቶ ለፍጆታ ብቁ የሆኑ የምርት ውጤቶችን እስከ ግምረት ድረስ ሁሉ ባለው ሂደት ሥራ በመሳተፍ ፍላጎቶቹን ያረካል ።

ተፈጥሮአዊ ኢኮኖሚ የግንባራዊ የሥራ ክፍፍል ፣ የግንባራዊ ልውውጥና የግል ሀብት ይዘታ ባልነበረበት የኅብረተሰብ ዕድገት ደረጃ የተከሰተ ሲሆን በባሪያ! አሳዳሪውና በፊውዳሉ ሥርዓተ ግንባሮች ውስጥ ምንም አንኳን የሸቀጦች ልውውጥና የሸቀጦችና የገንዘብ ግንኙነት ይካሄዱ የነበረ ቢሆንም በነዚህ ሥርዓቶች ውስጥም ተፈጥሮአዊ ኢኮኖሚ የገኛዉ ክፍል ሆኖ ቆይቷል ።

በተፈጥሮአዊ ኢኮኖሚ ውስጥ ያለው የምርት ሥራ አንቅስቃሴ ጥንታዊና ልግዳዊ የአሠራር ዘዴዎች የሚታዩበት ፣ የምርት ሥራ ቅልጥፍና እጅግ በዝቅተኛ ደረጃ የሚጓዝበትና በአጠቃላይ ጓላቀር የምርት ሥራ አደረጃጀት የበፊነቱ ነው ። በብዙ የጓላቀር ሀገሮች ውስጥ ዛሬ ገበሬዎች በእርሻና በከብት ርባታ ሥራ ከመሰግራታቸው ሌላ በየቤታቸው ውስጥ ቆዳ በግልፋት ፣ ገመድ በመግመድ ፣ ቅርጫት በመሥራት ፣ እንጨት በመጥረብና ጨርትና ሸክላ በመሥራት ይጠቀማሉ ። ይህ ሁኔታ በጉልህ የተፈጥሮአዊ ኢኮኖሚን የሥራ ባሕርይ ያሳያል ።

ቱርጎ ፣ ሮቤር ገክ (Turgot, Robert Jacques)

1717—1781 የኖረና ፊዘኮራቶች በመባል ከሚታወቁት የፈረንሳይ ብሉይ ኢኮኖሚስቶች አንዱ ነበር ። ቱርጎ በሃያ ሦስት ዓመቱ ከፈረንሳይ ዝነኛ ከፍተኛ ኮሌጅ ከዕርባን በከፍተኛ ማዕረግ በዲግሪ ተመረቀ ። ቱርጎ በሃያ ሁለት ዓመቱ “ ሰለወረቀት ገንዘብ ” ጥናታዊ ጽሑፍ አቀረበ ። ሆኖም ከፍተኛው የቱርጎ የኢኮኖሚ የምርምር ጽሑፍ በ1776 ያቀረበው “ ሬፍሌክሲዮን ሲዩር ላ ሮርማሲዮን ኤ ላ ዲስቲሪቢዩሲዮን ዴ ሪሼሰ ” የተባለው ዝነኛው ጽሑፍ ነው ። ቱርጎ በዚህ የምርምር ጽሑፍ በጥልቀት ካብራራቸውና ካቀረባቸው ጽንሰ ሐሳቦች ውስጥ “የተጣራ ምርት” የሚለው ዋነኛው ነው ። ይህ የቱርጎ ሐሳብ በተዘዋዋሪ መንገድ “ተረፈ አሴት” ከሚለው ጽንሰ ሐሳብ የተጠጋ ነው ። በተጨማሪም ቱርጎ በተለያዩ ጥናታዊ ጽሑፎች ውስጥ ስለ እሴት ፣ ስለ ዋጋና ስለገንዘብ በርካታ ትንተናዎችን አቅርቧል ።

ቱርጎ “የተጣራ ምርት” ወይም “የተጣራ ገቢ” ምንጭ አድርጎ የወሰደው የእርሻን ሥራ ብቻ ነው ። ይህ ሐሳብ መሠረታዊ የሆነው የፊዘኮራቶች አስተያየት ዋና ድክመት ነው ። ቱርጎ ከእርሻ ክፍለኢኮኖሚ ውጭ የአንዳስትሪ ፣ የግድ ፣ የብድርና የሌሎች የካፒታል መልኮችን አፈጣጠር በሚመለከት የተወሰኑ ጥናቶችን አድርጓል ። ከእርሻው ክፍለኢኮኖሚ ውጭ ካፒታል የሚመነጨውና የሚሰፋፋው ሰዎች በሚያደርጉት ቁጠባ ፣ የኢኮኖሚ ቁጥጥርና ሌሎች ጥረቶች ነው በማለት ጽፏል ።

የሸቀጦችን ዋጋ በሚመለከት ቱርጎ አንድ ሸቀጥ ለተገልጋዩ በሚሰጠው እርካታ ፣ ሸቀጡ በቀላሉ ሊገኝ በመቻሉና ባለመቻሉ ፣ በሸቀጡ እጥረት ሁኔታና በሻጩና በገዥው መካከል ባሉት የፍላጎቶች ዕምቀት ይወሰናል በማለት አቅርቧል ።

ፊዘኮራቶች በጥናታቸው ውስጥ በጊዜያዊ የነበረውን ኅብረተሰብ በሦስት በመክፈል “የምርታማ መደብ” (ገበሬዎችን) ፣ የባለንብረት መደብ (ገበሬዎችን) ፣ እና ሌሎቹን በጥቅሉ መካከን መደብ ብለው በመሰየም ከፋፍለዋቸው ነበር ። ቱርጎ ባደረገ

ገው ጥናት ደግሞ በጥቅሉ በአንድ መደብ ውስጥ ተስይመው የተቀመጡትን እነዚህን ከምርታዊና ከባለንብረት መደቦች የተለዩትን በሁለት በመክፈል አቀረበ = አንደኛውን የኢንዱስትሪ ካፒታሊስትና የኢንዱስትሪ ወዝአደር ሲል ሌላኛውን ደግሞ የእርሻ ካፒታሊስትና የእርሻ ወዝአደር በማለት መድቧቸዋል ።

ቱርክ በፈረንሳይ ውስጥ የንጉሥ ሉዊ አሥራ ስድስተኛ የገንዘብ ሚኒስትር በመሆን ከ1774 እስከ 1776 ሠርቷል ። በሥልጣን ላይ በነበረበት ወቅት የፈረንሳይን መንግሥት የፋይናንስ ሁኔታና የታክስ ሥርዓት ለማቃሰል መመሪያዎችን ነድፎ በተግባር ለማዋል ጥረት አድርጎ ነበር ። ካደረጋቸው ጥረቶች ውስጥ በንግድና በኢንዱስትሪ ላይ የነበረውን የታክስ ጫናና የመንግሥት ወጪ መቀነስ ፣ በእህልና በዱቄት ንግድ ውስጥ የነፃ ንግድ ፖሊሲ ተግባራዊ እንዲሆን ማድረግ ፣ ገበሬዎች በግዳጅ ለመንግሥት ይሰጡት የነበረውን የጉልበት ሥራ ግብር ማስቀረትና የጉልበት ሥራውን በተቀጠሩ ሠራተኞች ማካሄድ ወዘተ... ይገኙበታል ። ቱርክ በሥልጣን ላይ በነበረበት ወቅት በወሰዳቸው የፖሊሲ እርምጃዎች የተነሣ የቤተመንግሥቱ ታላላቅ ሹማምንትና ፊውዳሎች በተቀነባበረ መንገድ ባካሄዱበት አሻጥር ሥራውን በያዘ በሁለት ዓመቱ ከሥልጣን እንዲወርድ ተደርጓል ።

(ፈቢየክራሲን ይመለከታል ።)

ቱጃሮች ምስፍና (የ—)

(Oligarchy)

በኢኮኖሚ አቋጣቸው የበላይነት ያላቸው ጥቂት ሰዎች የመንግሥት ሥልጣን የሚይዙበት የአገዛዝ ቅርፅ ነው ።

የቱጃሮች ምስፍና የሚለው ቃል ለመጀመሪያ ጊዜ የተጠቀሰው በጥንታዊት ግሪክ ጽሑፎች ውስጥ ነው ። ከነዚህም ጽሑፎች መካከል “ፖሎቲክስ” (መጽሐፍ 4) በሚል ርዕስ የወጣው የአርሰጣጣሊስ ጽሑፍ በምሳሌነት የሚጠቀስ ነው ።

በዘመነ ኢምፔሪያሊዝም የኢንዱስትሪና የባንክ ካፒታል ከመዋሃዳቸው የተነሣ ሌላ ዓይነት የቱጃሮች ምስፍና ማለትም የፋይናንስ ምስፍና ሊከሰት ችሏል ።

ታህታይ መዋቅር

(Basis)

(መሠረትን ይመለከታል ።)

ታላቁ የጥቅምት ሶሻሊስት አብዮት

(The Great October Socialist Revolution)

በሌኒን በሚመራው ኮሚኒስት ፓርቲ አማካይነት የሩሲያ ሠራተኛ መደብ ከደሃ አርሶ አደሮች ጋር በመተባበር ጥቅምት 25 ቀን (በአዲሱ አቆጣጠር ገዳር 7) 1917 ያካሄደው በታሪክ የመጀመሪያው ድል አድራጊ ሶሻሊስት አብዮት ነው ።

ታላቁ የጥቅምት ሶሻሊስት አብዮት በሩሲያ ተንሰራፍቶ የነበረውን የቡርጂዚና የመሬት ክበርቱ ሥልጣን ገርስሶ የወዝአደሩን የበላይ ገዥነት የመሠረተና የሶቭጬት መንግሥትን ያቋቋመ ፣ ሩሲያ በኢንዱስትሪ እንድትበለጽግና በእርሻም ሶሻሊስታዊ ለውጥ እንዲደረግ መሠረት የጣሰ ፣ ሕዝቡ በኑሮው ክፍተኛ ደረጃ ላይ እንዲደርስና በህሉንም እንዲያጸብር ያደረገ ፣ የብሔሮችንና የብሔረሰቦችን ጥያቄዎች ላይ ንሳዊ በሆነ መንገድ በመፍታት ብዙ ብሔሮችና ብሔረሰቦች ተባብረውና ተጋግዘው ለመኖር መቻላቸውን ያስመሰክረ ታላቅ አብዮት ነው ።

ታላቁ የጥቅምት ሶሻሊስት አብዮት የዓለም አቀፍ ኢምፔሪያሊዝምን ቅስም በመስበር የማርክሊዝም ሌኒኒዝምን ትክክለኛነት ፣ የካፒታሊዝምን ውድቀት አይቀሬነትና የሶሻሊዝምን ድል አድራጊነት ያረጋገጠ ፣ ዓለምን በሁለት ማለትም በሶሻሊዝምና በካፒታሊዝም ጉራ የክፈለና በሰው ልጅ ታሪክ ውስጥ አዲስ ምዕራፍ የክፈተኛ ነው ።

የማርክሊዝም ሌኒኒዝም ሐሳቦች በዓለም ዙሪያ እንዲሰራው በማድረግ የዓለምን ታሪካዊ ሂደት በማፋጠን ፣ ጭቁኖች ለነፃነታቸውና ለመብታቸው በጨቋኞች ላይ እንዲነግሡ በመቀስቀስ በዓለም ላይ የብሩህ ተስፋ ጨረር እንዲፈነጥቅ አድርጓል ።

የብሔራዊ አርነት እንቅስቃሴዎችን፣ የወዝአ ደሩንና የሌሎችንም አብዮታዊ ኃይሎች ትግል በማስተባበር ለዓለም አብዮታዊ ሽግግር አስተማማኝ መሠረት ጥሏል ።

በጥቅምቱ ሶሻሊስት አብዮት መሠረቱ የተጣለው የሶሻሊስት ሥርዓት በዘመናችን ከፍተኛ የፖለቲካ ኃይል ለሆነው ለዓለም አቀፍ የኮሚኒስት እንቅስቃሴ ምን ጭና ለዓለም አቀፍ ሶሻሊስት ሥርዓት መሠረት የሆነ ዓቢይ ኃይል ነው ።

(ሶቭዬትን፣ ሾልቬቪክን ይመለከቷል ።)

ታሪካዊ ቁስለካልነት

(Historical Materialism)

የማርክሲዝም ሌኒኒዝም ፍልስፍና አንዱ ክፍል ሲሆን የሚያጠናው መስክ የኅብረተሰብ ዕድገት ሕግጋትንና የማኅበራዊ ክስተቶችን ሥርዓት ነው ።

ሰዎች ፍላጎታቸውን ለማሟላት የሚያከናውኑት የሥራ እንቅስቃሴ፣ የሚፈጥሯቸው ማኅበራዊ ግንኙነቶች የታሪካቸው ምንጭ ናቸው። የሰው ልጅ ታሪክ ከምርት ተግባር የተለየ አይደለም። የሰዎች ማኅበራዊ ኑሳሬ በቁላላ ምርት ላይ የተገነባ ነው። የሰዎች ህልውና በቁላላ ምርት ላይ የተመሠረተ በመሆኑ ማኅበራዊ ኅሊናቸውም በምርት ሂደት ይወሰናል ።

ታሪካዊ ቁስለካልነት አጠቃላይ የኅብረተሰብ ሳይንስ በመሆኑ ማኅበራዊ ኑሳሬን፣ ማኅበራዊ ንቃተ ኅሊናን፣ ሥርዓተ ማኅበርን፣ ስልተ ምርትን፣ ማኅበራዊ አብዮትንና የመሳሰሉትን ዓባይነት ፈርጆች የሚያቅፍ ነው ። የእነርሱንም የዕድገትና የለውጥ አጠቃላይ ሕግጋት ያጠናል። ይመረምራል። ያቀነባብራል ። ሰዎች የሚያመርቱት ቁላላ ህብት ብቻ ሳይሆን አስተሳሰባቸውን፣ ዕውቀታቸውን፣ በእንድ ቃል ንቃተ ኅሊናቸውንም ጭምር በመሆኑ ታሪካዊ ቁስለካልነት በመሠረትና በላዕላይ መዋቅር መካከል ያለውን ዲያሌክቲካዊ ግንኙነት ያጠናል ።

ታሪካዊ ቁስለካልነት ከታሪክ ሳይንስ የተለየ ነው ። የታሪክ ሳይንስ በተናጠል የሀገር ችግር፣ የሕዝቦችን፣ የግለሰቦችን ወዘተ... ታሪክ

የሚያጠና ነው ። ታሪካዊ ቁስለካልነት ግን አጠቃላይ የኅብረተሰብን የዕድገትና የለውጥ ሕግጋት፣ የሥርዓተ ማኅበሮችን ፍርርቅ የሚያጠና ነው ። አንድ ኅብረተሰብ በምን የዕድገት ደረጃ ላይ እንደሚገኝ፣ ወይትስ እንደሚያመራ፣ የኅብረተሰቡ መሠረታዊ መደቦችና ቅራኔዎች ምን እንደሆኑ፣ እንዴትስ ሊፈቱ እንደሚችሉ ለማወቅና ለመገንዘብ በዚህም ግንዛቤ መሠረት አንዱ ሥርዓት በሌላው እንዴት እንደሚተካ የሚያሳይ ነው ።

(ዲያሌክቲካዊ ቁስለካልነትን፣ መሠረትና ላዕላይ መዋቅርን ይመለከቷል ።)

ታሪክነት

(Historicism)

የነገሮችንና የክስተቶችን አነሳሥ፣ ዕድገትና ባሕርያቸውን ከሚወስኑት ታሪካዊ ሁኔታዎች ጋር በማዛመድ የሚያጠና የግንዛቤ መርህ ነው ።

ማናቸውም ነገር፣ ሰውና አስተሳሰቡም ጭምር የተወሰነ የታሪክ ወቅት ውጤት እንደሆነና ዓይነተኛ ባሕርይም በዚህ ሂደት ውስጥ የሚወሰን፣ የሚለዋወጥና ወደኋላ ወይም ወደቀድሞው ሁኔታም የማይመለስ መሆኑንም ያስረዳል ። ለምሳሌ ሰው ከእንስሳ የመጣ ሲሆን ነገር ግን እንደገና ወደ እንስሳ ሳነት ሊመለስ አይችልም ። ተሰውጦና ተሻሽሎ የሚመጣው ዓይነት ወደ ቀድሞው ዝቅተኛ የዓይነት ደረጃ ሊመለስ አለመቻሉን መቀበል የዚህ መርህ ዓይነተኛ ባሕርይ ነው ።

ታሪክነት ተፈጥሮና ሰው እንደዚሁም አሳቦት በእንቅስቃሴ፣ በለውጥና በዕድገት ላይ እንደተመሠረቱና ይዘታቸውና ቅርጻቸው በደረሱበት የታሪክ ወቅት እንደሚወሰን ስለሚያስረዳ የመደብን፣ የመንግሥትን፣ የመሳሰሉትንና የማናቸውንም ማኅበራዊ ኢኮኖሚያዊ ሥርዓት ምንነትና ባሕርይ ለመገንዘብ ያስችላል ። በዚህም፣ ታሪክነት የዲያሌክቲካዊ ቁስለካልነት አንድ ክፍል እንደሆነ አንገንዘባለን ።

ታሪክነት ለተፈጥሮ እንቅስቃሴ አጠቃላይ ሳይንሳዊ አመለካከት የሚሰጥ፣ ይህንን እንቅስቃሴና ለውጥ የሚገዙትን ሕግጋት የሚ

ያመለክት እንደመሆኑ ዳርዊኒዝምን ከመሳሰሉ የእዝጋሚ ሰው ልዩ ልዩ አመለካከቶች ጋር ግንኙነት አለው ።

(ዳርዊኒዝምን ፣ እዝጋሚ ሰው ጥን ፣ ይመለከታል)

ታሪክ ፍልስፍና (የ—) (Philosophy of Hisotry)

የታሪክን ፍቶ ፣ ሕጎችና የዕድገት አዝ ማሟያዎች የሚያጠና የፍልስፍና ክፍል ነው። የታሪክ ፍልስፍና ትኩረት ተስጥቶት ሊዳ ብር የቻለው በአብራህያን ፈላስፎች ነው ። አብራህያን በታሪክ ግንዛቤያቸው ውስጥ ምክንያታዊ ግንኙነቶችን በማሰባሰብ የርም ደት ንድፈ ሐሳብን ቀምረዋል፤ የአካባቢውን ተፅዕኖ በማሰባሰብም ታሪክን ከነበረው ሥነ መለኮታዊ ትርጉም ለማላቀቅ ጥረዋል ። የሃይላ አመለካከት ከመሠረቱ የተዛባ ቢሆንም ታሪክ በዲያሌክቲካዊ ሕጎች የሚገዛ መሆኑን ገልጿል ። ይህን እንጂ ታሪክ በነ ባራዊ ሕጎች ላይ ተመሥርቶ ትክክለኛውን ግንዛቤ ያገኘው በማርክስና በኢንግልስ በተ ቀመረው ታሪካዊ ቁስእካልነት ንድፈ ሐሳብ ነው ።

(ታሪካዊ ቁስእካልነትን ይመለከታል ።)

ቴክኒካዊ የካፒታል ጥንቅር (Technical Composition of Capital)

ምን ያህል የምርት መገልገያዎች (ሕንፃዎች ፣ ጥራ ዕቃዎች ፣ ነዳጅ ፣ ኬሚካሎችና የመሳሰሉት) ከምን ያህል መጠን የሥራ ኃይል ጋር እንደተቀናጁ ወይንም ባሉት የምርት ማከናወኛ መሣሪያዎችና እነዚህን ጥቅም ላይ ለማዋል በሚያስፈልገው የሥራ ኃይል መጠን መካከል ያለውን ጥምርታ የሚያመለክት ነው ።

ካፒታል እየተከማቸ በሄደ መጠን ቴክኒካዊ የካፒታል ጥንቅርም እያደገ ይሄዳል ። ማለትም በቴክኒካዊ የካፒታል ጥንቅር ውስጥ በሳይንስና ቴክኖሎጂ ዕድገት ሳቢያ የተሻ ሻሉ የምርት መገልገያዎች ሥራ ላይ የሚውሉበት ፍጥነት የምርት መገልገያዎቹን ሰማንቀሳቀስ ከሚያስፈልገው ሥራ ኃይል መጠን ይበልጥ እያደገ ይሄዳል ። ይህም ዕድገት ወዘ እደሩ በነፍስ ወከፍ በሚገለገልባቸው የምርት መገልገያዎች መጠን ይመዘናል ።

ቴክኒካዊ የካፒታል ጥንቅር የእሴት መልክ ውስጣዊ የካፒታል ጥንቅር ይባላል ። በካፒታሊስት ሥርዓት በረዥም ጊዜ እንግር ሲታይ በቴክኒካዊ የካፒታል ጥንቅር ዕድገት ሳቢያ ውስጣዊ የካፒታል ጥንቅርም እያደገ የሚሄድ በመሆኑ ጥቅም ላይ የሚውለው የሥራ ኃይል መጠን ዕድገት ከጠቅላላ ማኅበራዊ ካፒታሉ ዕድገት አኳያ እየቀነሰ ይሄዳል ። ይህም ለተጠባባቂ የሥራ አጥ ሠራዊት መበራከት ምክንያት ይሆናል ።

(ውስጣዊ የካፒታል ጥንቅርን ይመለከታል ።)

ቴክኖሎጂ አብዮት (የ—) (Technological Revolution)

በዘመናዊ ሳይንስና ቴክኖሎጂ ግኝቶች በመጠቀም የምርት ኃይሎችን ዕድገት የማፋጠን ሂደት የቴክኖሎጂ አብዮት በመባል ይታወቃል ። የቴክኖሎጂ አብዮት የምርት ኃይሎች የተፋጠነ ዕድገት እንዲኖራቸው በማያቋርጥ ሁኔታ ቴክኖሎጂ ሳይንሳዊ የአሠራር ስልቶችን በመጠቀም ኢንዱስትሪዎችን በተለይም ከባድ ኢንዱስትሪዎችን የመገንባትና እንደዚሁም በከፍተኛ ምህንድስና በመጠቀም ጠቅላላውን ኢኮኖሚ የመለወጥ ሂደት ነው ።

ለሳይንስና ለቴክኖሎጂ አብዮት መሠረት የጣለው ካፒታሊዝም ነው ። ዘመናዊ ሳይንስና ቴክኖሎጂ ባስገኛቸው አዳዲስ የማምረቻ መሣሪያዎች በመጠቀም ምርት ከምን ጊዜውም የበለጠ በብዛትና በጥራት እንዲመረት አስችሏል ። ካፒታሊዝም የቴክኖሎጂ አብዮትን በሁሉም የኢኮኖሚ ዘርፎች አይጠቀምበትም ። የቴክኖሎጂ አብዮትን የሚጠቀምበት ከፍተኛ ትርፍ በሚያስገኙለት የኢኮኖሚ ዘርፎች ብቻ ነው ። ምክንያቱም ከትርፍ እንግር ስለሚመለከተው ነው ።

በካፒታሊዝም የቴክኖሎጂና የሳይንስ ዕድገት ሥር የሰደደ ቅራኔ ያዘለ ነው ። የቴክኖሎጂና የሳይንስ ዕድገት ምርት በከፍተኛ ደረጃ እንዲያደግ የማድረግ አዝማሚያ ሲያሳይ በሌላ በኩል ደግሞ የሕዝቡ የመግዛት ዐቅም ውስጥ እየሆነ እንዲሄድ የማድረግ ዝንባሌ አለው ። የገበያ መጣብብ የምርት መጠን ዕድገትን ሲገታ የሰው ኃይልን በሚቀንሱ ማለትም ዘመናዊ በሆኑ የማም

ረቻ መሣሪያዎች በመጠቀም በብዙ ሠራተኞች ይሠራ የነበረውን ሥራ በጥቂት ሠራተኞች በማሠራት የበለጠ ማምረት ስለሚያስችል አያሌ ወዝአደሮች ከሥራቸው እንዲፈናቀሉና ለሥራ አጥነት እንዲዳረጉ ይገፋፋል ።

የሳይንስና የቴክኖሎጂ አብዮት ኢኮኖሚ ማኅበራዊ እንዲሆን ያደርጋል ። የሞኖፖል የበላይነት በሰፊነት ሥርዓት ተፃራሪ ቅራኔዎች በሰፋትና በተካሄደ ሁኔታ እንዲፈጸሙ ወደሚያደርግ ሁኔታ ያመራል ። ይህ አብዮት ቀደም ብለው የነበሩትን ቅራኔዎች ግባባስ ብቻ ሳይሆን ሌሎች እዳዲስ ቅራኔዎችም እንዲፈጠሩ ያደርጋል ። ካፒታሊዝም የዘመናዊ ሳይንስና የቴክኖሎጂ ግኝቶችንና የህብት ምንጮችን በአብዛኛው ለጦር መሣሪያ በማዋል የኅብረተሰቡን ብሔራዊ ፀብት ያባክናል ።

የሳይንስና የቴክኖሎጂ አብዮት የኅብረተሰቡን ችግር በተፋጠነ መንገድ የሚፈታው በኅብረተሰቡ መካከል ልዩነት የሚፈጥረው የግል ህብት ሲጠፋ ብቻ ነው ። ይህ ደግሞ የሚሆነው በሶሻሊዝም ነው ።

የቴክኖሎጂ አብዮት በካፒታሊዝምም ሆነ በሶሻሊዝም በሥራ ላይ ውሏል ። ሆኖም የካፒታሊዝምና የሶሻሊዝም ማኅበራዊ ዕድገት የተለየ እንደመሆኑ ሁሉ የቴክኖሎጂ አብዮትም ዓላማ የተለየ ነው ። በካፒታሊዝም የቴክኖሎጂ አብዮት እያንዳንዱ ካፒታሊስት በተሰማራበት የኢኮኖሚ ዘርፍ ህብትን ይበልጥ ለማድለብና ብዙበዛውን ይበልጥ ለማጠቃለያ ሲጠቀምበት በሶሻሊዝም ግን ምርት በሞራትና በብዛት በየትኛውም የኢኮኖሚ ዘርፍ እንዲመረት ፣ የሰው ልጅ የኑሮ ሁኔታ እንዲሻሻል ፣ የዕውቀት አድማሱ እንዲስፋ ፣ ማኅበራዊና ባህላዊ ዕድገቱ እንዲፋጠን ለማድረግ ነው ።

በሶሻሊዝም የቴክኖሎጂ አብዮት በተጨማሪ ዕቅድ የሚመራ ነው ። በመሆኑም ማኅበራዊ ምርት የኅብረተሰቡን መሠረታዊ ፍላጎቶች እንዲያሟላ የኅብረተሰቡ አባላት ሙሉ ሁለገብ የሆነ ዕድገት እንዲኖራቸው ፣ ምርት በተረፈረፈ እኳኋን ለማምረት ብቻ ሳይሆን የሰውን ልጅ የጎንጎን ለመጠበቅ ፣ ጠገታን ለመከላከልና የኅብረተሰቡን ቁሳዊና ባህላዊ ፍላጎት ለማርካት እንዲቻል በቂ

የዕረፍትና የመዝናኛ ጊዜ እንዲኖር ፣ የፈጠራ ችሎታውን እንዲያዳብር የሚረዳ ነው ።

የሶሻሊስት አብዮት አካል የሆነው ብሔራዊ ዲሞክራሲያዊ አብዮት በሚካሄድበት በሽግግር ወቅት በተለይም ኢኮኖሚያቸውን በእርሻ ላይ በመሠረቱ ሀገሮች ውስጥ የቴክኖሎጂ አብዮት ዝቅተኛ የአመራረትን ዘይቤ አስወግዶ ወደ ከባድ ኢንዱስትሪ ግንባታ ወይም ወደ ክፍተኛ የምርት አደረጃጀት የሚያሸጋገር ፣ ሠራተኛው በተሻሻለ መሣሪያ እንዲጠቀም የሚያደርግ ፣ የሰው ልጅ በተፈጥሮ ላይ ያለውን ቁጥጥር የሚያጠናክር ፣ እነሱተኛ የሸቀጥ አመራረትን የሚያስወግድና የሥራ ምርታማነትን በክፍተኛ ደረጃ የሚያሳድግ ነው ።

(የኢንዱስትሪ አብዮትን ይመስክቷል ።)

ቴይለርዝም (Taylorism)

በ29ኛው ምዕት ዓመት መጀመሪያ ላይ በአሜሪካ የማምረቻ ተቋሞች ውስጥ በሥራ ላይ መዋል የጀመረ የምርት አደረጃጀትና የክፍያ ዘዴ ነው ። ይህን ዘዴ ለመጀመሪያ ጊዜ አጥንቶ ያቀረበው አሜሪካዊው ማንዲስ ፍሬ ደሪክ ዊንሰሎ ቴለር በመሆኑ ዘዴው ቴይለርዝም የተሰኘ መጠሪያ ሊያገኝ ችሏል ።

በዚህ የምርት አደረጃጀትና የክፍያ ዘዴ መሠረት የብርቱና የፈጣን ወዝአደሮች የሥራ እንቅስቃሴና አንድን ሥራ ለማከናወን የሚወስድባቸውን ጊዜ ለተወሰነ ወቅት በመመዝገብና በማጥናት የአደረጃጀትና የአከፋፈል ደረጃ ይወሰናል ። ከዚህ በኋላ ወዝአደሮቹ ይህን በአዲስ የተወሰነውን ደረጃ መሠረት በማድረግ እንዲያመርቱ ይደረጋል ። በዚህ ደረጃ ሰማምረት ያልቻሉት የክፍያቸው መጣኔ ዝቅ እንዲል ይደረጋል ።

ቴይለርዝም በካፒታሊስት ስልተ ምርት ውስጥ ወዝአደሩን ለመበዘበዝ የሚያስችል ዓይነተኛ መሣሪያ ይሁን እንጂ ሳይንሳዊነት ያለው የሥራ አደረጃጀትና የምርታማነት ማሳደጊያ ዘዴም በመሆኑ በሶሻሊዝም ውስጥ ከሠራተኛው እንክብካቤ ጋር በተገናዘበ ሁኔታ የሕዝቡን ፍላጎት ለማርካት ያገለግላል ።

ትላልቅ ኢንዱስትሪዎችና ትናንሽ ኢንዱስትሪዎች

(Large-Scale Industries and Small-Scale Industries)

ትላልቅ ኢንዱስትሪዎች ቁጥራቸው በርካታ የሆነ ሠራተኞች ባሏቸው በአብዛኛው ዘመናዊ በሆኑ የግምገማቻ መሣሪያዎችና የአመራሪት ዘዴዎች የሚጠቀሙ የምርት መገልገያዎችንም ሆነ የፍጆታ ዕቃዎችን የሚያመርቱ ኢንዱስትሪዎች ናቸው ።

ትናንሽ ኢንዱስትሪዎች የሚባሉት ደግሞ ቁጥራቸው አነስተኛ የሆነ ሠራተኞች ያሏቸው ፣ በአብዛኛው ዘመናዊ ባልሆኑ የግምገማቻ መሣሪያዎችና የግምገማቻ ዘዴዎች የሚጠቀሙ ፣ የምርት መገልገያዎችንና የፍጆታ ዕቃዎችን የሚያመርቱ ኢንዱስትሪዎች ናቸው ።

በትላልቅ ኢንዱስትሪዎችና በትናንሽ ኢንዱስትሪዎች መካከል ያለው ልዩነት በግልጽና በግልጽ ለኮንትራት የተቀመጠ እይደለም ። ስምሳሌ እንዳንድ ሀገሮች ቁጥራቸው ከ10 በላይ ያልሆነ ሠራተኞች ያሏቸውን የኢንዱስትሪ ድርጅቶች ትናንሽ ኢንዱስትሪዎች ይሏቸዋል ። ሌሎች ሀገሮች ደግሞ ትናንሽ ኢንዱስትሪዎች የሚሏቸው በሞተር የሚንቀሳቀሱ ሆነው ከ10 የማይበልጡ ሠራተኞች ያሏቸውን ወይም በሞተር የማይንቀሳቀሱ ሆነው ከ20 የማይበልጡ ሠራተኞች ያሏቸውን የኢንዱስትሪ ድርጅቶች ነው ።

ካፒታሊስታዊ የዕድገት ፈርን በሚከተሉ በመልማት ላይ ባሉ ሀገሮች ውስጥና በእጠቃላይ በካፒታሊስት ሀገሮች ውስጥ በትላልቅ ኢንዱስትሪዎችና በትናንሽ ኢንዱስትሪዎች መካከል የከረረ ቅራኔ ይታያል ። ካፒታልን የበለጠ በማግኘትና በማሰባሰብ ሂደት ትላልቅ ኢንዱስትሪዎች ተመሳሳይ ሸቀጦችን በርካቸውና በብዛት በግምገማቻ ትናንሽ ኢንዱስትሪዎችን ከውድድር ውጭ አድርገው ይውጧቸዋል ። እንዲከሰትና እንዲዘገም ያደርጓቸዋል ። የሶሻሊስትን የዕድገት ፈር በሚከተሉ በመልማት ላይ ባሉ ሀገሮች ውስጥ ግን ትናንሽ ኢንዱስትሪዎች አስፈላጊው ድጋፍ እየተደረገላቸውና በግብርት እየተደራጁ ከትላልቅ ኢንዱስትሪዎች ጎን ለጎን በመሰሩ

ፋትና በመጠናከር የከምችት ምንጭና ተፈላጊ የሆኑ የፍጆታ ዕቃዎች አምራች ለመሆን ጎሳ ወይ ትላልቅ ኢንዱስትሪዎች ለመሸጋገር የሚያስችላቸው ሁኔታ አለ ።

ትረስት (Trust)

ተመሳሳይ ሸቀጦች የሚያመርቱ ድርጅቶች ሙሉ በሙሉ በመዋሃድ የሚፈጠሩት የሞኖፖል ቅርፅ ትረስት ይባላል ።

ተመሳሳይ ሸቀጥ የሚያመርቱ የካፒታሊስት አምራች ድርጅቶች ስሚያመርቱት ሸቀጥ ያለውን ገበያ በመከፋፈል ፣ የዋጋ ተመን በማውጣት ፣ የሚመረተውን ምርት መጠን በመወሰንና በመሳሰሉት ስምምነቶች መሠረት በመካከላቸው የሚካሄደውን ውድድር ለማስቀረት በመጀመሪያ እንደየሁኔታው ጥረት ያደርጋሉ ፣ ሆኖም ድርጅቱ በተለይ የአኪኖሚው ሁኔታ ለትርፍ ማከበት በማያመችበት ጊዜ የተዋዋሉትን ስምምነት በማፍረስ ቀደም ሲል በመካከላቸው ይካሄድ የነበረውን ከፍተኛ ውድድር እንደገና ይጀምራሉ ። ድርጅቶቹ ይህ ሁኔታ እንዳይፈጠር በማለት ሙሉ በሙሉ በመዋሃድ ትረስትን ይመሠርታሉ ።

አምራች ድርጅቶች ትረስትን በመመሥረት ምርትንም ሆነ ሽያጭና ግዥን በሚመሰክሩ በየግላቸው የነበራቸውን መብት ያጡና አንድ የሞኖፖል ድርጅት ይፈጠራሉ ። ድርጅቶቹን በግል ባሰቡትነት ይዘው የነበሩ ካፒታሊስቶችም አዲስ በተፈጠረው ሞኖፖል ውስጥ ባለአክሲዮን ይሆናሉ ።

(ካፒታሊስት ሞኖፖሎችን ይመለከታል።)

ትርፍ (Profit)

በካፒታሊዝም ውስጥ ትርፍ የሚለው የፖለቲካዊ ኢኮኖሚ ፈርጅ የተረፈ ለሌት የተለወጠ መልክ ወይም በቡርሻው መደብ ምንም ዓይነት ከፍተኛ ሳይደረግበት የተበዘበ ዘው የወዝአደሩ ትርፍ የሥራ ጊዜ ነው ። ትርፍ የተረፈ ለሌት የተለወጠ መልክ ነው የሚባለበት የፍው ምክንያት የተበዘበው

የወዝ አደሩ የሥራ ጊዜ ወይንም ተረፈ እሴት በተመረተው ሸቀጥ ዋጋና በቡርሻዚው የካፒታል ወጪዎች መካከል እንዳለ ልዩነት ሆኖ ስለሚታይ ነው ። የሸቀጥ ዋጋ የምርት ወጪ ዋጋና የትርፍ ድምር ነው ። የዚህ ዓይነት አቀራረብ ትርፍ ከሥራ ኃይል ጋር ያለውን ግንኙነት ይሸፍናል ። የምርት ወጪ ዋጋ እንደ ጠቅላላ ካፒታል ወጪ ሲታይ ትርፍ ደግሞ ባልተከፈለ ወይንም በተበዘበዘ የወዝአደሩ የሥራ ጊዜ የሚፈጠር ነው ። ትርፍ የሚከተሉት መልኮች ይኖሩታል ። እነሱም የኢንዱስትሪና የንግድ ትርፍ ፣ ወለድና ኪራይ ናቸው ። የዚህ ሁሉ ምንጫ በኢንዱስትሪ ካፒታል እንቅስቃሴ ውስጥ የሚፈጠረው ተረፈ እሴት ነው ።

በጥናፖል ካፒታሊዝም ደረጃ ከፍተኛ የጥናፖል ትርፍ የማግኘት ዓላማ የካፒታሊስት ሥርዓት ዕድገት መሠረትና ዋናው እንቅስቃሴ ኃይል ነው ። ይህ ከፍተኛ ትርፍን የማግኘት ጥገና ዓላማም በካፒታሊዝም ውስጥ ያለው መሠረታዊ ቅሪት እንዲባባስ ያደርጋል ።

በሶሻሊዝም ትርፍ አዲስና በዓይነት የተለየ ማህበራዊ ኢኮኖሚያዊ ትርጉም ያገኛል ። በዚህም መሠረት በሶሻሊዝም ውስጥ ያለው ትርፍ በካፒታሊዝም ውስጥ ካለው ትርፍ በአመራረቱ ፣ በማህበራዊ እርባታ ላይ በሚኖረው ተዕዕናና በአጠቃቀሙ ይለያል ። በሶሻሊዝም ውስጥ ትርፍን ከካፒታሊስት ሥርዓት የተለየ የሚያደርጉ እራት ዓባይት ባሕርያት አሉ ። እነርሱም ፡

- 1ኛ/ ትርፍ በሶሻሊዝም በእኩልነትና በመተባበር ላይ የተመሠረተ የሶሻሊስት ምርት ግንኙነት መግለጫ ነው ።
- 2ኛ/ በሶሻሊዝም ውስጥ ትርፍ የሚመረተው ከብዝሃነት ነፃ በሆነ አምራች ኃይል በዕቅድ አማካይነት ነው ።
- 3ኛ/ በሶሻሊዝም ውስጥ ትርፍ ወደ ጥቂቶች ዚስ የሚገባ ሳይሆን ለሰፊው ሕዝብ የጋራ ዕድገትና ብልጽግና የሚውል ነው ።
- 4ኛ/ ትርፍ በሶሻሊዝም ውስጥ በዕቅድ የሚመራ የኢኮኖሚ አስተዳደር መሣሪያና የኢኮኖሚ ቅልጥፍና መሰኪያ ነው ።

ትርፍ መጣኔ (የ—)
(Rate of Profit)

የትርፍ መጣኔ ተረፈ እሴት ከጠቅላላ ላው የካፒታል ወጪ ጋር ያለው ጥምርታ ከመቶ ሲሰላ የሚገኘው ውጤት ነው ። ይህም ሁኔታ በቀመር ሲገለጽ የሚከተለውን ይመስላል ።

$$\text{የትርፍ መጣኔ} = \frac{\text{ተረፈ እሴት} \times 100}{\text{ጥገና ካፒታል} + \text{ተለዋዋጭ ካፒታል}}$$

የትርፍ መጣኔ ቡርሻዚው ያገኘው ትርፍ መጀመሪያ ካወጣው ጠቅላላ የካፒታል ወጪ ጋር የሚነፃፀርበት ፈርጅ በመሆኑ ካፒታል ራሱን የሚያስፋፋበት ወይንም የሚያሳድግ በት ደረጃ የሚሰክበት ነው ።

የትርፍ መጣኔው የተረፈ እሴት መጣኔ የተሰወጠ መልክ ነው ። ምክንያቱም በትርፍ መጣኔው ተረፈ እሴት ከጠቅላላ የካፒታል ወጪ ጋር ሲነፃፀር የተረፈ እሴት መጣኔ ደግሞ ያው ተረፈ እሴት ለምንዳ ክፍያ ከሞለው ተለዋዋጭ ካፒታል ጋር ብቻ ስለሚነፃፀር ነው ። የትርፍ መጣኔው ከጠቅላላ የካፒታል ወጪ ጋር የሚነፃፀር በመሆኑና ቡርሻዚው ያገኘው ትርፍ ከተለዋዋጭ ካፒታሉ ብቻ የመነጨ ሳይሆን በጠቅላላ ካፒታል ወጪው አማካይነት ያገኘው ስለሚያስመስል በካፒታሊዝም ውስጥ ያለውን ብዝሃነት ይሸፍናል ።

የትርፍ መጣኔን ደረጃ ከሚወስኑት ሁኔታዎች መካከል የብዝሃነት ደረጃ (መጣኔ) እንዲሁ ነው ። ሌሎች ሁኔታዎች እንዳሉ ሆነው የተረፈ እሴት መጣኔው ካደገ የትርፍ መጣኔውም ያደርጋል ። የተረፈ እሴት መጣኔው ካነሰም የትርፍ መጣኔውም ያንሳል ። በተጨማሪም የትርፍ መጣኔው ደረጃ በውስጣዊ የካፒታል ጥንቅሩ ይወስናል ። ውስጣዊ የካፒታል ጥንቅሩ እነስተኛ ከሆነ የተረፈ እሴት ምንጭ የሆነው ተለዋዋጭ ካፒታል ከፍተኛ ስለሚሆን የትርፍ መጣኔውም እንዲሁ ከፍተኛ ይሆናል ። ውስጣዊ የካፒታል ጥንቅሩ ከፍተኛ ከሆነ ግን የጥገና ካፒታል ድርሻ ከፍ ብሎ የተለዋዋጭ ካፒታል ድርሻ ማነሰን ስለሚያመለክት የትርፍ መጣኔው ዝቅተኛ ይሆናል ። የካፒታል መገለባበጥ ፍጥነትና በጥገና ካፒታል ወጪ ላይ የሚደረግ ቅጠ

ባም በትርፍ መጣኔው ደረጃ ላይ ተፅዕኖ አለው ።

በካፒታሊዝም ውስጥ ቡርጂዚው ከፍ ተኛ ትርፍ ሰማግኘት ያለው ጉጉት በየጊዜው የተሻሻሉ የቴክኖሎጂ ውጤቶችን ሥራ ላይ በማዋል የሥራ ምርታማነትን ለማሳደግ ያስችላል ። ይህም በተራው በውስጣዊ የካፒታል ጥንቅቅ ውስጥ አንጻራዊ በሆነ መንገድ የተለዋዋጭ ካፒታል ድርሻ እያነሰ እንዲሄድ ያደርጋል ። የተረፈ አሴት ምንጭ ተለዋዋጭ ካፒታል የመሆኑን ያህልም የተለዋዋጭ ካፒታልም እያነሰ መሄድ የትርፍ መጣኔን እያቆለቆለ መሄድ ያስከትላል ። ይህም የትርፍ መጣኔ የማቆልቆል ዝንባሌ ማርክስ ያገኘው አንዱ የካፒታሊስት ኢኮኖሚ ሕግ ነው ። ይሁንና ቡርጂዚዎች ይህንን የማቆልቆል ዝንባሌ የሚቋቋሙባቸው ሁኔታዎች የብዝበዛውን ደረጃ ከፍ ማድረግ ፣ ምንጻገ ከሥራ ኃይል አሴት በታች ማውረድ ፣ የቋሚ ካፒታል ዕቃዎችን እሴት ዝቅ ማድረግ ፣ ሸቀጦችን ጎሳቀር ወደሆኑ ሀገሮች መላክና ማስመጣት ናቸው ።

የትርፍ መጣኔ እያቆለቆለ የመሄድ ሕግ በካፒታሊስት ምርት ዓላማና ዓላማውን ተግባራዊ ለማድረግ በሚጠቀሙበት ዘዴ መካከል ያለውን ቅሬታ በገሀድ ያሳያል ። ዋናኛው የካፒታሊስት ምርት ዓላማ ተረፈ እሴትን ማምረትና ትርፍን ማሳደግ ነው ። ይህንን ለማድረግ ደግሞ ቡርጂዚዎች በየጊዜው የምርት ኃይሎችን እንዲያሳድጉ ይገደዳሉ ። የዚህ ውጤት ግን በተቃራኒው ውስጣዊ የካፒታል ጥንቅቅን በማሳደግ የትርፍ ምንጭ የሆነውን የተለዋዋጭ ካፒታል ድርሻ ስለሚያሳንስ የትርፍ መጣኔው እያቆለቆለ የመሄድ ዝንባሌ እንዲኖረው ያደርጋል ።

(ትርፍን ይመለከታል ።)

ትርፍ ክፍያ

(Profit Sharing)

ካፒታሊስቶች ለወዝአደሩ የሚከፍሉት አንድ ዓይነት የክፍያ መልክ ነው ። በዚህ የክፍያ መልክ መሠረት ለወዝአደሩ

የሚከፈለው ምንጻ ሁለት ክፍል ይኖረዋል ። አንዱ ክፍል በጊዜ ወይም በቁርጥ ሥራ መሠረትነት የሚከፈል መደበኛ ምንጻ ነው ። ሌላው ክፍል ደግሞ ካፒታሊስቱ በዓመቱ መጨረሻ ላይ ከተገኘው ትርፍ ለወዝአደሩ “ይገባዋል” በማለት የሚያደርገው ክፍያ ነው ።

በመሠረቱ የዚህ ዓይነት የክፍያ መልክ ሥራ ላይ የሚውሰው የወዝአደሩን ምንጻ ቀደም ሲል በዝቅተኛ ደረጃ ላይ በመወሰን በመሆኑ በዓመቱ መጨረሻ ላይ ወዝአደሩ በትርፍ ክፍያ መልክ የሚቀበለው የራሱን ምንጻ ቀሪ ክፍል ነው ።

የዚህ ዓይነቱ አሠራር መሠረታዊ ዓላማ ሠራተኞች የድርጅቱ ትርፍ ተካፋይ የሆኑ መስጫቸው ከፍተኛ ምርት ለማስገኘት እንዲጥሩና ከመደብ ትግሉም እንዲዘናጉ ማድረግ ነው ።

ትሮትስኪዝም

(Trotskyism)

በስውር ፀረ ኦብዮተኝነቱ ከታወቀው ከሊዮን ትሮትስኪ ጋር በስም የተያያዘ በሁለት የተሳሳቱ ሐሳቦች ላይ የተገነባ ፀረ ኦብዮት አቋም ነው ።

አንደኛው ሐሳብ በአንድ ሀገር ውስጥ ብቻ የሚካሄድ የወዝአደሩ ኦብዮት አይሰምርም የሚል ነው ። ይህም ማለት በአንድ ሀገር የወዝአደሩ ኦብዮት ድል ለማድረግ የሚችለው በዓለም ውስጥ ተመሳሳይ ኦብዮቶች ሲካሄዱና እነዚህም ኦብዮቶች እርስ በርስ ለመደጋገፍ ሲችሉ ብቻ ነው የሚል ነው ።

ሁለተኛው የተሳሳተ ሐሳብ በአንድ ሀገር ውስጥ እንደአጋጣሚ የወዝአደሩ አብዮት ቢካሄድም ከውጭ ተመሳሳይ ኦብዮቶች ድጋፍ ካላገኘ ሶሻሊስት ግንባታ ሊካሄድ አይችልም የሚል ነው ። ሆኖም እነዚህን የትሮትስኪዝም ሐሳቦች ታሪክ በተጨማሪ ማስረጃ ሽርላቸዋል ። በታሪክ የመጀመሪያው የጥቅምት ሶሻሊስት ኦብዮት ድልና ከዚህም በኋላ በሶቭዬት ኅብረት ውስጥ ከፍተኛ የሶሻሊስት ግንባታ መካሄድ ትሮትስኪዝም ለተመሠረተባቸው ነጥቦች አፍራሽ ማስረጃዎች ናቸው ።

ትርጉሙንም ከላይ ከተጠቀሱት የተሳሳቱ ሐሳቦች በመነጣት የሚያገግጥሙ ርቃቸው ሌሎች ገጽታዎች አሉት ። እነዚህም የወዘአደሩን የአመራር ሚና አሳገሶ ግድግዳ፣ ገበሬው የወዘአደሩ ዋና አጋር መሆኑን ባለመቀበል አብዮታዊ ሚናውን መካዳና የሶቭየትን መንግሥትና የኮሚኒስት ፓርቲውን አጽም በመገረር መቆሙ ናቸው ።

ትርጉሙንም የአንድን ሶሻሊስት ሀገር ጭንቅና ብቸኛ የኮሚኒስት ፓርቲ መሪነት ይቃወማል ። ከዚህ ይልቅ የተለያዩ አመለካከትና ራሱን የቻለ ውስጣዊ ድርጅት ያላቸው ገደብን ቡድኖች በፓርቲው ውስጥ እንዲገኙ ይደግፋል ። በዚህም በፓርቲውም ሆነ በዓለም ኮሚኒስት ንቅናቄ ውስጥ የከፋይነት ሚና ይጫወታል ። ከዚህም በላይ መሪው ፓርቲ የሚከተለውን ጠንካራ ዲሲፕሊን፣ አንዲሁም በፓርቲው መሪዎችና ጭካኔ ያደች መካከል የሚታየውን መተማመንና መከባበር ዋናነት ነው በማለት እንደደከመት ይቆጥረዋል ።

የትርጉሙንም አደገኛነት ከሁለት አቅጣጫ ግደት ይቻላል ። አንደኛው የፀረ አብዮተኛነት አጽሙን በማርክሲዝም ቃላት ሸፍኖ ለሚያቀርብ ንቃተ ገሊናቸው ያልጻበረ የጎጂተሰብ ክፍሎችን ሊያሳስት መቻሉ ነው ። ጭላተኛው ለወዘአደሩ አብዮት ክፍተኛ አስተዋጽኦ ለማድረግ የሚችሉ ሌሎች የጎብረተሰብ ክፍሎችን ከአብዮቱ አንዲርቁ፣ አብዮቱን እንዲቃወሙ፣ አሰበሰቢያም በፍርሀት ተወጧው በገለልተኛነት እንዲወሰኑና የበኩላቸውን አብዮታዊ አስተዋጽኦ እንዳያደርጉ ግልት ማድረጉ ነው ።

ገሩ ውስጥ የሚገኙትን አካሎች ባሕርያቸውን፣ እውቃቸውን፣ ግንኙነታቸውንና የአንቅስቃሴ ሕገጋታቸውን ግጥናት ያስፈልጋል ። ለግጥናት ሲባል አንድን ነገር ወደ ተገባባቸው ክፍሎች መበታተን የዚህን ነገር እውቃቸው ለመመልከት ይረዳል ። ውስጠሰብን ከስተት ወደ ቀላል አካሎች በመከፋፈል አስፈላጊውን ከማያስፈልገው ክፍል ለይቶ ለግጥናትና ውስጠሰብንም ነገር በተላሉ ለመገንዘብ ይረዳል ። በዕድገት ላይ የሚገኝ ሂደት በተለያዩ ደረጃዎችና በተቃራኒ አገጣጣሚያዎች አንገር ለመረዳት ያስችላል ።

የትንታኔ ዓላማ የአንድን ውስጠሰብ ክስተት ሥርዓት አካላትን በመውሰድ በነዚህ አካላት መሀከል ያሉትን ግንኙነቶች፣ ባሕርያትና አንቅስቃሴ በግጥናት የአጠቃላይን (አቅርቦታቸው የሚገኘውን) ሥርዓት የዕድገት ሕገጋት መረዳት ነው ። ይህም በመሆኑ ትንታኔ ከአስተማሪ ጋር ተደጋጋፊ ነው ። ሐሳባችን የተደራገገ ውጤት ስለሆነ ትንታኔ በሐሳብ ውስጥ ብቻ የሚደረግ ከገደብ ሳይሆን ከልምድና ከእውነታ ጋር የተዛመደ ነው ።

ለምሳሌ ስልተ ምርትን ጠንቅቆ ለግጥናት ሁለቱን ክፍሎች ግለትም የምርት ኃይልንና የምርት ግንኙነቶችን ግጥናት እንደሚያስፈልገው የምርት ኃይል ሲባል የሥራ ግኝቶችን፣ የሥራ ተገባብጥን ሥራን እንደሚያጠቃልል፣ እነዚህ ደግሞ በተፈቸው ምን እንደሆኑ፣ አርስ በርሳቸው ያላቸውን ግንኙነት፣ ሦስቱም የምርት ኃይል ክፍል ቢሆኑም የትኛው ዋጋኛ (ወሳኝ) እንደሆነ መለየት ያስፈልጋል ። ከነዚህ ነጥቦች በመነጣት ስለምርት ኃይሎች አንድ አጠቃላይ ሐሳብ ይመሠረታል ።

በሌላም በኩል የምርት ግንኙነቶች ምን እንደሆኑ፣ በጎብረት ይዘታው ዓይነት አንደ ሚወሰኑ፣ በምርት፣ በፍጆታ፣ በልውውጥና በክፍፍል መስክ ያሉትን ግንኙነቶች ስለሚያጠቃልል እነኚህንም ግጥናት ያስፈልጋል ። በዚህም ጊዜ የሚገኙትን ሐሳቦች አንድ ላይ በማምጣት ስለምርት ግንኙነቶች ጠቅላላ ያለ ትክክለኛ ሐሳብ ለመመሥረት ይቻላል ። በመደረግም ስለምርት ኃይሎችና ስለምርት ግንኙነቶች በጥናት የተገኙትን አጠቃላይ ሐሳቦች አንድ ላይ በመስጠት ስለ ስልተ ምርት ምንነት ለግጥናት ይቻላል ።

(ለስተግምገማ ይመለከታል ።)

ትንታኔ

(Analysis)

በምርምር ውስጥ የሚገኝ አንድ ነገር የተገነባባቸውን አካሎች በመበታተን የግጥናት ስለነገሩ ዕውቀት የግጥናት ዘዴ ነው ። አንድን ነገር እንዳለ በደፈናው በግጥናት ሕልገና አጠቃላይና ትክክለኛ ዕውቀት ለማግኘት ያዳግታል ። ስለሆነም ስለተለያዩ ነገሮች አጠቃላይና ትክክለኛ፣ የማይፋለሱና ጭምርነት የተዋቀሩ ሐሳቦችን ለመቅረፅ በነ

ትንኮሳ

(Provocation)

ግለሰቦችን፣ ቡድኖችን ወይም ድርጅቶችን በተለያዩ መንገዶች በማንግግትና በመገፋፋት የማይፈለጉ ውጤቶችን ወደሚያስከትል፣ እንዲያውም ከፍተኛ እደጋ ላይ ሊጥል ወደሚችል ሁኔታ ለመምራት ተንኮሎች የሚጠቀሙበት መሠሪ ዘዴ ነው። የዚህ ዓይነትን ተንኮል የሚፈጽሙ የእድገት መሣሪያዎች የትንኮሳ ወኪሎች (Agents Provocateurs) ይባላሉ።

ተራማጅ ኃይሎች ገብእ ትግል ሲያካሂዱ እድገት የገዥ መደቦች ከውስጥና ከውጭ ሰላዮችን በልዩ ልዩ ሽፋን በታጋዮች ውስጥ አስርገው በማሰገባት መረጃ ከሚያገኙበትና አልፎ ተርፎም በኃይል ጭምር ከሚያጠቁበት ሰልጥ አንዱ በተንኮሎች መጠቀም ነው። እነዚህ ተንኮሎች በታጋይ ድርጅቶች ውስጥ ሰርገው ከገቡ በኋላ ተናግረው በማናገር ወይም እየተነኩሱ ነገሮችን በማውጣት ሐቀኛ ታጋዮችን ያጋፍጣሉ። ከዚህም አልፎ ሊሆንላቸው ከትከከለኛ ታከቲክ ውጭ ግብታዊና ጀብደኛ እርምጃ እንዲወሰድ በመገፋፋት፣ በሚደርሰውም ውድቀት ሕዝቡ እንዲማረር፣ እብዮታዊ ድርጅቶች እንዲወገዙ፣ በዚህም ሳቢያ የአብዮቱ ወገኖች በጠላቶቻቸው በቀላሉ እንዲመቱ ሁኔታዎችን የሚያመቻቹ ናቸው።

አብዮተኞች ምንጊዜም ቢሆን በተለይም ከፍተኛ ምሥጢራዊ ተግባራት በሚያከናውኑበት ወቅቶች ከነዚህ ዓይነቶቹ “አፈ ቅቤና ልቦ ጫቤ” አስመሳዮች መጠንቀቅ የሁልጊዜ ትኩረታቸው ሊሆን ይገባል።

(ሰርጉ ገብን፣ አስመሳይ ተራማጅን ይመልከቷል።)

ትግል

(Struggle)

ተቃራኒ ኃይሎች አንዱ በአንዱ ላይ የበላይነትን ለመቀዳጀት የሚያደርጉት ጥረት ትግል ይባላል። ትግል ከዲያሌክቲክስ ሕግጋት አንዱ በመሆኑ በተፈጥሮ ውስጥ

በተለያዩ መልኮች ይከሰታል። ለምሳሌ ጎጂ ተሐዋሳያን በሰውነታችን ውስጥ ሲገቡ የሰውነታችን ተከላካይ ሕዋሳት ከእነዚህ ጎጂ ተሐዋሳያን ጋር የሞትና የሽረት ትግል ያካሂዳሉ። ተከላካይ ሕዋሳት ከእነዚህ ሰውነታችን ከሸሸታው ይድናል፤ ከተሸነፉ ግን በሸሸታው ይጠቃል።

የሰው ልጅ በግለሰብም ሆነ በቤተሰብ፣ እንዲሁም በግንባረሰብ ደረጃ ኑሮውን ለማሸነፍ ሕይወቱን ለማሻሻል ይታገላል። የዕውቀት አድማሱን ለማስፋትና ተፈጥሮን የመቆጣጠር ችሎታውን ከፍ ለማድረግ ይጥራል። በዓለም አቀፍ ደረጃም ሕዝቦች ሰሰላም፣ ለፍትህ፣ ለብሔራዊና ለማንበራዊ ነፃነት እነዚህን ከሚፃረሩ ኃይሎች ጋር ይታገላሉ።

ገብረተሰብም የዲያሌክቲክስ ሕግጋት ተገዥ እንደመሆኑ የገንቢና የአፍራሽ ኃይሎች ትግል የሚካሄድበት መድረክ ነው። ገብረተሰብ በመደብ መከፋፈል ከጀመረበት ጊዜ አንሥቶ ተጨቋኝ መደብ ከጨቋኝ መደብ ጋር ለነፃነት፣ ለእኩልነትና ለፍትህ ያላቋረጠ ትግል አካሂዷል። በባሪያ አሳዳሪው ሥርዓት የጀመረው የመደብ ትግል እስከ ፋፒ ታሊሰቱ ሥርዓት ድረስ እየከረረ መጥቷል። ወዝአደሩ ለብዙ ዘመናት በአካባቢው የትግል ልምድ በካፒታሊስቱ ሥርዓት ውስጥ በሚያደርገው ትግል የበላይነቱን ተቀዳጅቶ ወደ ሰሻሊስት ሥርዓት እንዲሸጋገር ያደርገዋል።

የሰው ልጅ ወደ ኮሚኒስት ሥርዓት ሲሸጋገር የመደብ ቅራኔ ስለማይኖር መደባዊ ትግልም አይኖርም። ሆኖም የሰው ልጅ ከተፈጥሮ ጋር የሚያደርገው ትግል ይቀጥላል።

(የመደብ ትግልን፣ የዲያሌክቲክስ ሕግን፣ ዕድገትን ይመለከታል።)

ቶሚዝም

(Thomism)

የካቶሊክ ፍልስፍና ግንባር ቀደም እዚህ ማሚያ ሲሆን ጽንሰ ሐሳቡ የተመሠረተው የካቶሊክ እምነት ተከታይና ሐዋርያ በነበረው በቶሚስ አኩዊናስ ነው።

የፍልስፍናው መሠረተ ሐሳብ የአመክንዮና የራዕይ ምንጭ እግዚአብሔር ነው። ስለሆነም አመክንዮና ራዕይ እርስ በርሳቸው የሚሰማሙና የሚጥሱ ያቸው የሚሉ ነው። የአመክንዮና የራዕይን ምን ነት ፣ መነሻና መድረሻ ለማረጋገጥ መጥ

ከሩ እነሱን መልሶ ግጥፋት እንደሆነ አድርጎ የሚያቀርብ ፍልስፍና ነው።

የቶሚዝም ፍልስፍና አዝማሚያ ዋና ዓላማ ፣ የዘመናዊ ሳይንስን ንድፈ ሐሳብ መሠረት ግዳክም ነው።

(ቶሚስ አኩዊናስን ይመለከታል።)

ቻርቲስት እንቅስቃሴ (የ—) (The Chartist Movement)

በሰንደን ሠራተኞች በ1836 ተመሥርቶ እስከ 1850 የቆየ የመጀመሪያው ሰፊ የሠራተኛው መደብ ፖለቲካዊ እንቅስቃሴ ነው። ቻርቲዝም ሠራተኛው ብቻ ሳይሆን ብዙ የንዑስ ከበርቴው መደብ አብዮታዊ ዲሞክራቶችና የሙያ ትምህርት ያላቸው ሠራተኞች ግንባር ተደም ሚና የተጫወቱበት እንቅስቃሴ ነበር።

የቻርቲስት እንቅስቃሴ ዝነኞቹ ስድስት ነጥቦች የሚከተሉት ናቸው። እነሱም፣ ድምፅ ሲሰጥ በምሥጢር እንዲሆን፣ በየአካባቢውና በየምርጫ ጣቢያው አኩል የምርጫ መብት እንዲሰጥ፣ ዓመታዊ የፓርላማ ምርጫ እንዲደረግ፣ ለፓርላማ ተወካዮች ደግሞ እንዲከፈል፣ ንብረት የመመረጥ መመዘኛ መሆኑ እንዲቀርና የምርጫ መብት ለሁሉም እንዲሆን የሚሉት ናቸው። እነዚህም ስድስት ነጥቦች በ1837 በእቤቲታ መልክ ለፓርላማ በቀረቡበት ወቅት በእንግሊዝ ለመምረጥ ከሚችሉ ከስድስት ሚሊዮን ሕዝብ ውስጥ የመምረጥ መብቱ የተከበረለት 850,000 የሚሆነው ብቻ ነበር።

በቻርቲስት እንቅስቃሴ ውስጥ የተሰያዩ ኃይሎች ስለነበሩ የተለያዩ አዝማሚያዎች ቢንፀባረቁበትም ጳላ በቡርጂዚው አድጋሪ እርምጃዎች በመደናገጥ አብዛኞቹ ንዑስ ከበርቴዎች ራሳቸውን ከእንቅስቃሴው አግልለዋል። በተሰይሙ ሐምሌ 24፣ 1840 በተቋቋመው “ብሔራዊው የቻርተር ማኅበር” አማካይነት የቻርቲስቱ እንቅስቃሴ ከፍተኛ ዕድገት አሳየ። ብሔራዊ የቻርተር ማኅበር በየዓመቱ የሚመረጥ አጠቃላይ ምክር ቤትና የሥራ አስፈጻሚ አካል የነበረው ቻርቲስቶችን የሚያስተባብር አካል ነበር። አባላቱ የአባልነት መዋጮ የሚከፍሉ ሲሆኑ የአባልነት መታወቂያም ነበራቸው። የብሔራዊ የቻርተር ማኅበር ድርጅቶች ወይም አካሎች 400 ሊደርሱ በ1842 የአባላቱ ቁጥር ወደ

40,000 አድጓል። የአባላቱም ተቀዳሚ ዓላማ ስድስቱን ነጥቦች ተግባራዊ ማድረግ ነበር። በዚህ ጊዜ የቻርቲስት እንቅስቃሴ በግልጽ ወዝአደራዊና መደባዊ ባሕርይ የሚታይበትና ሠራተኛውን ወደ ፖለቲካ ትግሉ ለመሳብ በነበረው ዓላማ መሠረት በተለይ ከሠራተኛው ማኅበራት ጋር የቀረበ ግንኙነት ነበረው። በ1842 ላይ የሕዝብ ጥያቄዎች ለተባሉት ስድስት ነጥቦች ከመታገልም አልፎ “የሞኖፖሎኒንና” ባጠቃላይም የቡርጂዚውን ልዩ መብትና በሕዝቡም ላይ የሚሰነዘረው ጭቆና እንዲጠፋ መጠየቃቸው ይህንኑ የሚያረጋግጥ ነበር።

ለጥያቄዎቻቸው ሕዝባዊ ድጋፍ ሰማ ግንት ቻርቲስቶች ባካሄዱት ከፍተኛ የቅስቀሳ ተግባር በእንዳንድ ስብሰባዎች ላይ ቁጥሩ እስከ 350,000 የሚደርስ ሕዝብ ይገኝ ነበር። ለፓርላማው የቀረቡት አቤቱታዎች የሕዝቡ መሆናቸውን ለማሳመን ከጥያቄዎቹ ጋር የደጋፊዎችን ፈርማ አብረው ያቀርቡ ነበር። የቡርጂው ፓርላማ ሰጥቷዎቹ ተገቢውን መልስ ለመስጠት ፈቃደኛ ሳይሆን ሲቀር ሰላማዊ ስልፍ በማድረግና በአመፅ ለማሰፈጸም ይታገሉ ነበር። ለምሳሌ በ1842 ከሦስት ሚሊዮን በላይ የድጋፍ ፈርማ በመያዝ ዓላማቸው ተግባራዊ እንዲሆን ጥረዋል። በቻርቲስቶችና በፓርላማው መካከል ከፍተኛ ግጭት የተደረገውም በዚህ ጊዜ ነበር። ዳሩ ግን እንቅስቃሴው የዊሊንግተን መስፍን ባሰሰፈበት 250,000 የቡርጂ ጨካኝ አድጋሪ ጦር ሠራዊት ከተኛ በመመታቱ ወደ 1,500 የሚደርሱ የእንቅስቃሴው መሪዎችና አባላት ታሠሩ። በዚህም እንቅስቃሴው ከተኛ ተዳክመው ቆይተው በ1848 በምዕራብ አውሮፓ በነበረው አብዮታዊ ሁኔታ አጋጣሚ እንደገና ለማንስራራት ምክር አልተሳካለትም። በመጨረሻም በውስጡ በተሰገሰጉ ንዑስ ከበርቴዎች ሴራና በቡርጂዚው ተፅዕኖ እየተዳከመ ሄዶ በ1850 ላይ ህልውናው ጨርሶ አከተመ።

ቸርቻሮ ንግድ (የ—)
(Retail Trade)

የአንድ ሀገር የውስጥ ንግድ አንድ አካል ሲሆን ሸቀጦችን በቀጥታ ለሸጫቸው ክፍል የሚያቀርብ የንግድ ክፍል ነው። በቸርቻሮ ንግድ የተለያዩ የፍጆታ ሸቀጦች ለሸጫቸው ይቀርባሉ። የቸርቻሮ ንግድ በሸቀጦች የዝውውር ሂደት ውስጥ የሸቀጦች ዝውውር የመጨረሻ ደረጃ ነው። ይህም በመሠረቱ በገንዘብ አግካይነት የሚከናወን ይሆናል።

በቸርቻሮ ንግድ የሚቀርቡት ሸቀጦች አጠቃላይ የኢንዱስትሪና የምግብ ውጤቶች ሊሆኑ ይችላሉ።

በአሁኑ ጊዜ በካፒታሊስት ኢኮኖሚ ውስጥ የንግድ ጥናፖሊስቶች የቸርቻሮ ንግድ የስርጭት አውታሮችን በሰፊው በመዘርጋት በልዩ ልዩ ሱቆች፣ በትላልቅ

የገበያ አዳራሾች ወዘተ . . . መልክ ተደራጅተው ትርፍ ይሰበስቡበታል።

በለሻሊስት ኢኮኖሚ ውስጥ የቸርቻሮ ንግድ በመንግሥትና በጎብረተሰብ የንግድ ድርጅቶች የተያዘ ሲሆን የጎብረት ይዞታውም በቀጥታ የሸጫቸውን ጎብረት ሥራ ማጎበር ነው። ዓላማቸውም የለሻሊስት የምርት ግንኙነቶችን ማጠናከርና ለሕዝቡም የፍጆታ ዕቃዎችን በተመጣጣኝ ዋጋ ማቅረብ ነው።

በሽግግር ወቅት የቸርቻሮ ንግድ ድርጅቶች በአብዛኛው በግል ነጋዴዎች ይዞታ ሥር ስለሚገኙ ሰው ሠራሽ አጥረቶችን በመፍጠር፣ ወይም ደግሞ ሸቀጦችን ሕገወጥ በሆነ መንገድ በማሰራጨት በሕዝቡ ላይ የኑሮ ውድነትን ያስከትላሉ። ስለዚህ ህም በሽግግር ወቅት የግል ቸርቻሮ ንግድ አውታሮችን በከፍተኛ ደረጃ መቆጣጠርና በምትካቸውም መንግሥታዊና የጎብረት ቸርቻሮ ንግድ አውታሮችን ማጠናከር እጅግ አስፈላጊ ይሆናል።